

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT-KÖZLÖNYE.

Egyes évre
Félévre
Negyedévre
Egy hónapra

10 k. — kr.
5 " " "
2 " 50 " "
1 " " "

Egyes szám ára 4 kr

Felelős szerkesztő: BARTHA MÓR.

Főmunkatárs: Dr. KIRÁLY PÉTER.

Kiadók: HOFFMANN és KRONOVITZ.

Hirdetési díj:

Hat hónapos periódusért 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többi...
hirdetéseik alkuszorint jutányos áron vezetnek fel. Bélyeg díj...
de külön bejuttatva 30 kr

Az osztrák császár ajándéka.

Írta: dr. Király Péter.

Debreczen, december 3.

Azt híresztelik — én ugyan nem hiszem — hogy a mi szeretett jó királyunk — és nem az osztrák császár — rendelete folytán kaptak egy-egy emlékérmét prezéntbe mindazok, akik osztrák-magyar monarchia hadserégeiben 1848. december 2-ól 1898. december hó 2-ig fegyverrel szolgáltak; (a kik pedig időközben meghaltak . . . azok — jól jártak!)

Ennek az osztrák császári metálikának egyik lapján ez a felirat áll: **1848—1898, Signum memoriae** magyarul: a „visszaemlékezés záloga 1848-tól 1898-ig.“

Ehhez a felirathoz lenne egy pár szavunk: a törvényesen megkoronázott s dicsőségesen uralkodó magyar király tekintélye és szuverenitása érdekében! Ez az érembe vésett nyolcz szám: **1848—1898-ig az a vérig sértő valami**, a mi itt Szent István koronája területén úgy jogilag, mint erkölcsileg egyaránt kizárja annak lehetőségét, hogy ezt az érmet önértetes magyar állampolgár a mellére tűzze . . . Épenugy nem viselheti azt szándékosan, a magyar közjogi törvények sérelme s a magyar alkotmánytörténet meghamisításának sötét gyanuja nélkül az alkotmányos magyar állam területén egyetlenegy itt besorozott katona és itt alkalmazott állami tisztviselő sem.

Ugy a józan ész, mint a természet örök törvénye, szerint a közönsnek nevezett hadsereg azon része, mely magyar területen, magyar honpolgárokból szerveztetik, — épen olyan magyar nemzeti hadsereg, mint a honvédség! ez is, amaz is, véreinkből, gyermekeinkből, tehát a nemzetből alakul; ugy a közös hadsereg, mint a honvédség tehát nálunk egy fogalom, egy intézmény — ugyanazon erő — ugyanazon hatalomnak t. i. a magyar államhatalomnak fegyveres ereje . . . Szóval nem más, mint a magyar nemzet a maga hadi szervezetében.

Alkotmányosan szervezett politikai nemzet vagyunk s alkotmányos intézményeinknek épenugy tényezője a hadsereg, mint a végrehajtó hatalomnak akármelyik más alkatrésze.

Magyar állampolgár ezen a földön az életnek csak egyetlen módját tarthatja tiszteletben, t. i. az alkotmányos szabad életet! és ma sem lehet — Magyarország királya sohasem is lehetett más, mint a ki törvényünk és alkotmányos szabadságunk tiszteletben tar-

tására és megvédelmezésére esküvel kötelezte magát . . . ez az eskü s az erről kiállított hitlevél a mi alkotmányos szabad-águnk legszentebb biztosítóka. Egy elengedhetetlen feltétel ez, mely nélkül nem ismerünk hazánk fölött törvényes urat és a mely nélkül csak a nyers erőszak uralkodhatik rajtunk — ha erősebb mint mi, — ha lesulyt a porba, vagy rabláncra fűz, de még akkor is, ott is, a mig csak bennünk az életösztön működni képes — tiltakozunk a zsarnoki önkény ellen, szívvél-szóval-lelekkel, utolsó leheletig! Csakis ilyen lehet az önkény s a durva erőszak uralma fölöttünk. — Az ilyen életnek emlékeztető fölláztatja vérünket s provokálja utálatunkat, megvetésünket. Köz tudomásu dolog, hogy ilyen kárhuzatos élet-igája alatt nyögött ez a nemzet a jogos önvédelem 1848—49-iki nemes küzdelmeinek vérlázító leveretésétől egészen 1867-ig. De 1867-ben belátta végre I. Ferencz József mint osztrák császár, hogy fölöttünk uralkodni csak magyar királynak lehet és szabad. — És királylyá koronáztatja magát, szakított előbbi politikájával. Csak is így lehetett 1867-ben I. Ferencz József Magyarország királya! Mint minden intézményeink, épenugy haderőnk fölött is csak az alkotmányos magyar királyt illeti meg a legfőbb rendelkezés joga.

Mi közünk tehát nekünk ahhoz — s mit érdekl az a mi 31 év óta uralkodó királyunkat, hogy az osztrák császár odahaza Ausztriában már 50 év óta uralkodik?! Mi közünk nekünk ahhoz, hogy Ausztria a maga császáriának 50 éves jubileumát ünnepele . . .? Mi cziemen kötelesek a mi katonáink és tisztviselőink Ausztriával együtt ünnepele az osztrák császárt? mi köze az osztrák császárnak a magyar király nemzeti hadseregéhez . . .? Mi jögon akarják azt a bi onyos császári jubilaris emlékérmét mindenáron a kabátunkra erőszakolni . . .?! Hiszen itt mi nálunk nincs egyetlenegy ember sem, a ki kétkednék abban, hogy az osztrák császár, kerek számban 50 esztendő óta császár — Ausztriában! s ráadásul kezséggel elismerjük azt is, hogy az osztrák császár s a s a g mint szuveren hatalmat jelölő nemzetközi czég, nem töltötte be a 100 éve, tehát még mindig kiskoru . . . de ez a kiskorúság őt egyáltalában nem jogosithatja fel arra, hogy a mi ezer éves királyságunkat lenéző és sértgesse — emlékérméinek erőszakos reánk tukmálásával . . .!?

A rajta ékeskedő felirat teszi kétségtelemné, hogy ez az érem a **vissza-**

Lapunk mai száma 12 oldalra terjed.

emlékezés záloga 1848-tól 1898-ig. Arra buzdit bennünket ez az emlékérem, hogy épenolyan tisztelettel, becsüléssel és jóindulattal emlékezzünk vissza 1848-tól 1867-ig, mint 1867-től 1898-ig. Vajjon szabad-é, lehet-é nekünk így arculótni lelkiismeretünket, hazafiúi becsületünket s legszentebb önértzetünket . . .?! Keresse meg ezekre a kérdésekre minden valamire való ember önmagában a feleletet . . .!?

1848-tól 1867-ig visszaemlékezésre ösztönözni a magyar nemzetet: halhatlan!

Mi kitöröltük illetve elfátyoloztuk a zsarnoki önkény vérlázító kegyetlenségének, jog, törvény és humanismus lábbal tapodásának a „Bachok“ és „Schmerlingek“, korához tapadt átkos emlékét — törvényes királyunk felkent személye iránti tapintatosságából és udvariasságából . . . mert, oh fájdalom! arra az időre, mely 1848-tól 1867-ig tartott, lehetetlen anélkül visszaemlékeznünk, hogy felkent királyunk személyét ugy ne lássuk magunk előtt, mint abban az időben bennünket elnyomó osztrák császár személyét, kezében az erőszak és leigázás jogtpró fegyverével . . . Tudhatja mindenki, hogy milyen érzés az, a mit lelkünkben ez a visszaemlékezés kelthet . . . Mit keres tehát náru az 1848-tól 1867-ig törvénytelenül uralkodott osztrák császár emlékérmé . . .?! mi cziemen képzelheti magát illetékesnek az akkori osztrák császárság arra, hogy bennünket erőszakkal visszaemlékeztessen — elnyomatásuk, üldöztetésük, jogtalan és törvénytlen kiroztatásuk átkos idejére . . .?! Mi Ó Felsége, szeretett királyunk uralkodása iránt tisztelettel, elismeréssel, halálával és hódolattal csak 1867. óta viáltethetünk — mert hiszen Ó Felsége csak 1867. óta magyar király! Önértetes magyar állampolgár és katona, csak a keserűség érzetével lelkében s a honfiúi fájdalom könyével szemében emlékeztetik vissza azon időre, melyet a magyar nemzet 1848-tól 1867-ig törvényes király nélkül átélt . . . A magyar királyak nem állhat érdekében az, hogy szemünkben könyeket lásson s lelkünknek keserűséget okozzon!

Ernek a császári emlékérmének tehát az előadottak szerint, Magyarország on nincs semmi létjoga, nincs a közeliismeréshez és köztisztelethez semmi jogczime . . . Maga a törvényesen és dicsőségesen uralkodó Magyar király tiltakozik nálunk ilyen emlékérmek viselése ellen!

Nagyobb politikai bünt pedig még az ellenséges érzelmű osztrák császár

névben 1848—1867-ig sem követték el, mint elkövetett a jelenlegi magyar kormány tulajdon nemzetének alkotmánya és törvénye ellen azáltal, hogy ezeknek a császári emlékműveknek az állam területére való becsempészését s magyar állampolgárok részére való szétosztogatását megengedte . . . Ez idő szerint uralkodói emlékérem csak úgy tarthat igényt tiszteletünkre és becsülésünkre, ha ezeket a számokat „1848—1898” elenyésztjük róla és helyette ezt jegyezzük rá: „1867—1898.”

E nélkül azonban . . . elfogadjuk ha muszály s hordjuk is — ha rákényszerítenek! — de előttünk ez az ajándék csupán csak annyit ér, mint a mennyire azt a mi józan politikai erkölcsünk és nyílt őszinteséggel párosult hazaszeregetünk becsüli!

Hazugok, erkölcstelének, törvénytörzők és Felségsértők lennének akkor, ha más érzellemmel fogadnók az effajta prezenteket.

Az osztrák császár nálunk mindig szívesen látott vendég, a kinek mint külföldi szuverain fejedelmek területenkívüliséghez való jogát tiszteletben tartjuk, de csak úgy — ha a magyar királyt sértő — holmi császári jubilaris — ajándék helyett — őszinte, nemes szándékot hoz magával. Mert itt közöttünk magyarok között nincs egyetlenegy ember sem, a kiben a keserűségtől mindég föl ne zokogna a lélek, valahányszor visszagondol arra az időre a mikor ő vagy apái azt az osztrák császárt szolgálta, a ki nem volt egyszer mint alkotmányos magyar király.

A kapott ajándékot ilyen érzelmmel fogadjuk — és senkinek a szép szeméért nem becsülhetjük azt többre, mint a mennyit — ér! **Elfogadjuk ha muszáj — hordjuk ha rá-**

A fekete ruha.

A «Debreczen» tárczája.

Írta: **Kabos Ede.**

Abramovics Simon megállott a kazánok alatt, mintha odaszögezték volna. Szurószemei rámeredtek a Pafrányra, ahogy a kis Verböczy Kristófot a kastélyban és a gyárban elkeresztelték s azt leste a csunya kis arczáról, hogy mi lesz-e folytatása annak a furcsa híreknek. De a Pafrány halgatott s néman mutatott, hogy nem tud sem többet, sem kevesebbet, csak éppen annyit, hogy a fiatal Drugeth a a megyegyűlésen szónokolt, aztán hirtelen megakadt, csodálatos dolgokat hadart össze vissza s nevetve, ahogy egy nagyurhoz illik, megbolondult. Az öreg királyi tanácsos már be is hajtatott a városba s a kastélyban azt beszélte, hogy viszi a fiát külső országba egyenest valami híres professzorhoz.

Az öreg gyárvezető egyszerre elfakadt nevetve és mintha nem bírná magát leült a földre.

A Pafrány csöndesen figyelmeztette:

— Megharagszom a kastélyban, ha föl nem megy. Az ispán, a számtiszt, a felügyelő már mind ott vannak és tiszteletteljesen hallgatják, ahogy az öreg anyának jajgatni méltóztatik.

Abramovics fölvetette a fejét:

— Hát jajgat?

— A haját tépi.

— Ne higgy neki. Nem az ő haja.

Felugrott és atölelte a Pafrányt, aki egészen elveszett az ő hatalmas karjai között.

kényszerítenek. — Az alkotmányos felkent magyar király iránt való tisztelet és hódolat követeli ezt!

A képviselőház ülése.

Budapest, december 1.

A decz. első ülésen az indemnity-vitát folytatták melyen két ellenzéki és két kormányparti szónok vett részt ezzel helyreállítva a paritást, megegyezve a vádat, hogy az ellenzék küzdelme — obstrukció.

Az ellenzék részéről mindkét szónok függetlenségi parti volt: **M a r j a y** Péter és **Komjáthy Béla**. Mindkettőt nagy és élénk figyelemmel hallgattak. Marjay Péter tiltakozott a kormánynak azon legújabb fogása ellen a melyet az a beállott állapotokért az ellenzék akarta felelőssé tenni. „Ez egy neme a politikai betyárságnak.” Ezért a kifejezéséért az elnök rendreutasította. A szónok további fejtegetéseiben ügyesen csoportosította a legutóbbi eseményeket annak beigazolására, hogy a kormány minden terepen törvénytörést és alkotmánytörést alkalmaz a hatalom megtartása érdekében. Hatasos beszédét az egész ellenzék nagy tetszéssel fogadta.

Ezen beszédét mai számunk mellékleten egészben közöljük.

A függetlenségi párt második szónoka **K o m j a t h y Béla** volt, ki erős logikával igazolta be az ellenzék küzdelmének jogos voltát. A függetlenségi pártot már különben programja is arra utalja, hogy minden 67-es alapon álló kormány ellen küzdjön; mennyivel parancsolóbbá válik tehát az a küzdelem egy olyan kormánnyal szemben, mely még azokat a csekély garanciákat is le akarja rontani, melyek a 67-es kiegyezési műben biztosítottak.

A kormánypart részéről **S z e m e r e** Attila és **R o h o n y i Gyula** jelentkeztek szólásra. Szemeré Attila megpróbálta, hogy a képviselőházból fenyegetse meg a koronát egy olyan palotafordalomfelelővel, mint a minőt a párt már egyszer a Wekerle-kabinet első bukása után a Lloyd-klubban eljárszott. Mindenképen azt akarta bebizonyítani, hogy a koronának nem szabad elejtenie Bánffy, mert a koronának meg kell őriznie az állandóság jogát. Szemerének alkotmányellenes fejtegetesei

— Fiu, ezeknek a gazdagoknak mindenben szerencséjük van. Ha már el kell valamit veszteniök, akkor is csak az eszöket vesznek el . . .

Egy perczre még lement a hűtőbe, bele-nézett a szennyes sustorgó kádakba, valamit mondott a gépezetnek és az égetőknek s miután felkiáltott a Pafránynak, hogy — negyed-óránként nezzen körül a gyárban, lasu léptekkel lement az országotra. Ugy rémlett neki, hogy a kastély felől sirást, panaszos hangokat hall, a bereseket és az asszonyokat szokatlan sietséggel kapta s mintha az egész pusztá megmozdult, megszólalt jajgatott volna. Abramovics elégtelen nézett föl az égre, amely egész hétköznapióságában öntötte le melegét és aranyat s éppenséggel nem érzett kedvet elborulni csak azért, mert egy fiatal gögös urfi véletlenül megbolondult.

Szokatlan meglepődést érzett. Olyanféle gondolat formalódott benne, hogy az a szélszélyes szellem, amely a felhők fölött meglehetős állhatatossággal játsza az ő kis bujósdi-ját, néha mégis tesz valamit a szegény emberek kedvére is. Csak minden ezer esztendőben egyszer veszi el a türelmét, de olyankor elég igazságosan tud törvényt ülni. Abramovics megvallotta magának, hogy az ő gyűlölsége mindenféle ostoba és erőszakos büntetést sugott neki, amivel a fiatal Drugeth Györgyöt a földre verhetné volna, de sohase lett volna hataima rá, hogy hozzá se nyuljon s csak a kis eszét vegye ki abból a büszke fejből, amelyben különben is úgy érezhette magát, mint Adám az úrben. Voltaképpen — úgy érezte Abramovics Simon — nem válto-

nagy, sőt viharos ellentmondásra birták az ellenzékét.

— Bevonja a koronát a vitába!

— Majd mi is megteszszük!

— Lásd az alkotmány ellen!

Ilyen felkiáltások akasztottak meg Szemerét beszédében. Az elnök pedig figyelmeztette őt, hogy a korona tényei az alkotmány értelmében csak a miniszteri felelősség alatt jelenhetnek meg a vitában s bíralat tárgyává csak a miniszteriummal szemben tehetők.

Általános, zajos helyeslés követte e szavakat, csak Bánffynak s legszemélyesebb gárdájának nem tetszett, hogy az elnök ekként megzavarta azt a legújabb szabadelvű pücsöt, végül kitarásra buzdította a kormányt és biztosította a szabadelvűpart ragaszkodásáról.

Egész más hurokat pengetett Rohonczy Gyula. Ez inkább a megkérdelés hangján akar az ellenzékre hatni, Bakét hirdetett s engesztelődést.

Károlyi István gróf, ki annak következtében, hogy Rohonyi kibeszélte az ülést, nem juthatott szóhoz, beszédét a jövő hét közepére halasztotta.

Ülés vége 2 órakor.

Az osztrák császár jubileuma

A Magyar királyság fő és székvárosában minden tüntető hivatalos appar tus mellett is csak hivatalos maradt, de azonkívül éppen nem kellett hangulatot bárha erre a gélérthegyi citadella még mindig régi helyen álló ágyuival is ugyancsak felhívták a főváros lakóit.

A hivatalos lapban megjelent ha d p a r a n c s-ra azonban felszökött a hazafivér még azokban is, akik a 25 évvel ezelőtti jubileumot nem nézték ellenszenvvel.

Nem ok nélkül! . . . Összehasonlítást tettek: akkor és most közt. Akkor is jelent meg — így mondja emlékeztetük: uralkodói kézirat, csakhogy az akkori nem hadparancs volt, hanem az osztrák, illetőleg magyar miniszterelnök ellenjegyzésével kiadott fejedelmi leirat, külön-külön az ő felsége uralkodása alatt elő két állam polgáraihoz. Akkor — 1873-ban — a civilizált-társadalmat illette az első megszólítás, ma az En fegyveres erőmet.

zott semmi. Drugeth György valamivel kevésbé fogja tudni, hogy mit tesz, mint ezelőtt, de valami nagyon régebben sem tudta. S most, hogy olyan ártatlannak tudta a fiatal gazdát, csodálatosképpen nem is haragudott rá, sőt valószínűleg nevetve türte volna, hogy Drugeth György a tűzfecskendővel árvízet rögtönözön abban a szobában, ahová ő ejente megszó- kott húzódni.

Kegyetlen nevetés fogta el.

— Urfi! urfi! Maga már akkor bolond volt, amikor az én beteg feleségemet ür- genek nézte és olyan pompásan kiötötte a szobából.

Egy színes kavicsot dobott fel a levegőbe és elfogta.

— Hja urfi, másnak is vannak még ne- mes passziói!

Lám, azt a kis ür-ét, amelyik a maga szép fejében pajzánkodott, milyen szépen, ked- vesen kiötötte Valaki . . .

Mig a kir. tanácsos Döblingből vissza nem jött és bizonyossá nem vált, hogy Drugeth György csakúgyan megőrült, Abramovics Simon sokszor visszaesett nyugtalanságába és vad gyűlölségébe. Csak akkor lélegzett fel egy kisse, mikor látta, hogy az öreg Drugeth- né éppen úgy fonnyad a szomorúságtól, mint valamikor az ő felesége. Nyíltan nem merete mutatni, de azzal a gyávasággal, amely a ke- nyerüket feltő fizetett embereket jellemzi, til- kon gyönyörködött s már előre élvezte azt a pillanatot, amikor a kastély előtt is megáll a halottas kocsi.

A kis Pafrány, az egyetlen lélek, akihez

Az olasz tendenciák szunnyadtak-e akkor, vagy a magyar kormányférfiak voltak éberebbek, mint ma, s azt, amit 1848. deczember másodikán jelentett, tőlük telhetőleg paralizálni igyekeztek annak kiemelésével, amit 1867. június nyolczadika jelent? S nem eszmecsérré adott alkalmat, lehet-e s kell-e abban valamely jelentőséget látni, hogy 1873-ban ő felsége miniszterelnökei útján és felelőssége mellett külön-külön szólott az uralkodása alatt levő mindkét államhoz, ma pedig Ő Maga, a legszemélyesebb Ún-jében a hadsereghez szól? Ünnepi hangulat azonban különben sem lévén, a feltámadt kétségeknek sem volt mit megzavarniok.

Hogy folyt hát le ez az ünnep, arról legesélyesebb volna hallgatnunk, de annyi megjegyzésre készlet annak fájdalmas érzése amit felkeltött ami különben a tapintatlan előzmények után elmulhatlanul bekövetkezett hogy a Nemzet és királya közt ebben nem volt meg a kívánatos harmónia, mert a rideg hivatalosság amely úgy a fővárosban, mint a vidéken nem hiányzott, nem fedezheti az őszintén résztvevő nemzet elmaradását. Pedig ebből az elmaradásból származó nagy üresség miként látható volt a Magyar király fő és székvárosában, látható volt itt Debreczenben is ebből következtethető, hogy meg volt az egész országban.

Debreczenben ugyanis a megtartott — hivatalos ünneplés alig változtatott valamit a város hétköznapi arculatán; a közönség arczán és foglalkozásán épen semmi legföljebb a katonatisztek mellén láttuk csillogni azt az alkalmi aranyozott emlékpénzt, mely azt a bámulatot költötte fel a szemlélkben, hogy a császárnak minden katonája, hadban kipróbált és vitéségi érdemeket szerzett már, aminek bizonyítéka mindeniknek mellén ragyog, holott ilyekre még csak ezután szó gálhatna rá. Vajjon e szolgálat a független magyar nemzet és Állam érdekében-e? az függő, de aggasztó kérdés is.

Az a felebb említett hadiparancs külföldön így szól:

Az uralkodó, császári jubileuma alkalmából a következő hadparancsot bocsátotta ki: »A mit összes fegyveres erőm Irányomban és Velem azon napon érez, a melyen Én ötven év előtt, mint legfőbb hadur reményteljes örömmel annak élére léptem, lelkem egész valóját áthatja.

Bensőleg együtt éreztem és érzek vitéz katonáim ma százaival és százereivel, kik Ausztria-Magyarország hadi zászlói és lobogói alatt Nekem a hűség esküjét fogadták és ezt viharok és vészek között, bármiként fenyegettek és dühöngtek is azok, megtartották, — erős és szent parancsokat köt bennünket össze, ez: drága hazánk iránti köteletség, a melynek teljesítésében élünk és halunk.

Fegyveres erőmmek legszívesebben köszönetet mondok minden becsületes törekvéseért, önzetlen odaadásért s sokszor és fényesen kimutatott haláltmegvető bátorságáért; baráttal és hálaival tölt el engem azon vitézeim emléke, kik már régen nincsenek közöttünk és melyen meghalva, gondolatban babérágot nyujtok utolsó győzelmes tábornagyunknak, valamint azon száraz földi és tengeri had vezéreinknek is, — a kik csak a közel múltan hunytak el,

Bármily keserű bánatot s bármily nehéz megpróbáltatásokat felt is Reám es a monarchiára ötven év folyamán a Gondviselés, büszkén tekintek arra, hogy Ausztria-Magyarország fegyveres ereje úgy ma, mint a messze jövőben is, a trón s a haza védelmére s oltalmára mindig kész.

A Mindenható áldja meg hű fegyveres erőmet, melynek szakadatlanul legmelegebb gondoskodásomat akarom szentelni.

Kelt Bécsben, 1898. évi deczember hó 1-én.

Ferencz József s. k.

Színház.

Durand és Durand. A francia boházatok között, a csütörtökön este előadott Durand és Durand egyike a legsikerültebb alkotásoknak. Helyzet komikumában, kitünő ötletekben szellemtől sziporkázó mondasokban egyszóval mindazon kellékekben bővelkedik, amelyek egy darabnak sikert s a színpadon hosszú életet biztosítanak.

A közönség, mely a színházat még félig sem töltötte meg, remekül mulatott az összevágó, szabatos előadáson.

Mindenekelőtt Szathmáry Á. Coquardierjáról kell megemlékeznünk. Felejthetetlen alakítást mutatott be ebben a szerepében.

A közönség, amelyet állandóan derült-ségben tartott, úgy nyílt színen, mint a felvonások végén — zámталanszor hívta a lámpák elé.

Örömmel látjuk T a n a y n a k ennek a fiatal, törekvő színésznek, a haladását, a ki Durandot, a fűszerest alakította. Szerepének minden fazisát gondos tanulmány tárgyává tette, kidolgozta s ami a legdicséretreméltóbb, diszkrétül meg is játszotta. A közönség elismerő tapsait méltán megérdemelte.

Az ügyvéd Durandot Székely S. játszotta. Kis szerepéből a mit lehetett, megcsinált. Nem az ő hibája, hogy ily kis és nem az ő egyéniségébe vágó szerepekkel kell megküzdenie.

Kis Irén Dela Laute Fourellené szerepében ismét jelet adta nagy tehetségének, úgy szintén Szabó Irma is, aki kedves jeleség volt a színpadon.

Hogy ebben a társaságban mit keresett Csere nyi Adél (Piquarrette) kisasszony, azt nem értjük. A karban nagyon szívesen látjuk, de annak semmi értelme sincs, hogy tehetségét és erejét meghaladó szerepeket játszó. Az ilyen kísérletezések sokat levonnak az előadás értékéből.

f. m.

A parisi rongyszedő. P y a t Feliónnek, a híres kommunistának idegizgató iránydarabja vonzott olyan közönséget a színházba, mely az összes helyeket roskadásig megtöltötte. Persze volt is zaj és hőség bőven s a karzat ismét teljes hatalmában érvényesült. G a b a n y i Á r p á d egy bővitett »K a k a s ü l ö t « irhatott volna róla.

A darab meséjét nem mondjuk el; hisz a darab régi ismerős. Célja: feltűntetni, mennyivel jobb, nemesebb a társadalom szegényebb osztálya, mint a gazdag. De a szerző, mely a jelenlegi társadalmi rend ellen tamad, kiközökken a kerékvágásból s épp azt igazolja be, amit nem akar, hogy a bűn a mostani társadalmi rend mellett elvégre is megkapja a büntetését, az erény jutalmát s derék gazdagok is vannak, mint pl. Berville Henrik (Odry.)

Noha a darab magában is izgatón érdekes s a gyilkosságok és bűnök elég hosszú sorozata mellett az életbölcseességnek magasztos megnyilatkozásaival is találkozunk benne, pl. ott, hol Jean apó a rongyszedő, a

— Simon!

Lehajolt a Páfrányhoz és akaratlanul, gondoliat nélkül megcsókolta...

Két hónap mutva láрма, nevetés verte fel a pusztát. A kastély ormán hirtelen háromszínű zászló lengett, mintha nagy ünnepség napja virradt volna s a kis mezőgazdasági gyarban, a hol Abramovics Simon idegesen forgolódott, egyszerre csak megjelent a felügyelő.

— Abramovics!

— Mit akar?

A felügyelő felrevonta:

— A gyárat fel kell diszítani, maga pedig vegyen magára fekete ruhát és vezesse ki valamennyi munkást az állomáshoz, mert estére itthon lesz az urfi.

— Meggyógyult? — kérdezte Abramovics reszketve.

— Meg.

A felügyelő elment és Abramovics kábultan ment le az udvarra. Nem érzett valami különösebb felindulást vagy gyűlölséget, a pusztító tervei is pihentek: csak éppen azt képzelte, hogy a gyáremeletről lebukott a kópallóra. Megfogta a fejét és komolyan azt hitte, hogy az esés összetörte. Gondolkozni akart és e, y becsületes gondolatig nem jutott Mindössze az jutott eszébe, hogy két hónap óta a minduntalan érkező hírek előkészíthetők volna erre a fordulatra s hogy milyen csökönnyesen ostoba volt, mikor azt hitte, hogy ez a fordulat nem is következhetik be, mert ő nem akarja. Most pedig az urfi ünneplő munkások között be fog vonulni egészségesen,

Abramovics Simon a felesége halála után igazán vonzódott, belelátott a gyűlölködő Herkules lelkébe és nevetés nélkül, inkább borzadva hallgatta az Abramovics durva tréfáit, amelyekkel a vad öreg kárpótolni akarta magát, mert megelégedését titkolnia kellett. Egyszer mégis kifakadt, amikor Abramovics azt mesélte nevetve, hogy az égben is behozhat már a 8 órai munkaidőt s így esett meg, hogy mikor a teremő éppen Drugeth Györggyel bajlódott, az angyalok pihenőre csöngettek, holott Drugeth már egészen készen volt, csak éppen az esze hiányzott. Másnap a Teremtő elfelejtette pótolni ezt a kis mulasztást, Drugeth pedig nem tudta figyelmeztetni, mert hiszen éppen az esze hiányzott.

Abramovics nevetett, a Páfrány azonban ingerülten jegyezte meg, hogy nem illik szerencsétlen emberekkel olyan kegyetlenül gunyolódni.

Abramovics Simon egy perczig haraggal nézett a furra, de aztán nevetve szólott: — Igazad van. Különösen, ha biztosan tudod, hogy szerencsétlen...

Többször nem is gunyolódott s a Páfrány valami különös ösztönből egészen a sarkához tapadt. A vézna fiu fejébe vette, hogy megváltoztatja a vad gyárvezetőt. A maga érzékenységével, a maga gyermekes lágyágával iparkodott rá hatni s nagy öröme telt benne, amikor Abramovics Simon néha maga kérte, hogy ne feküdjének le, hanem valamelyik szalmakazalra heveredve, ébren töltsék el az éjszakát. A nyáréj sötétké ege borult rájuk, augusztusi meleg szellő játszott velük s Abramovics csukott szemekkel hallgatta a Páfrány

érzékeny beszédét. Mintha ilyen éjszakákon hallotta volna először, hogy ez a csenevész fiu egyedül áll a világban: szokatlan melegséggel nevezte fel hozzá s még biztatta, ha a Páfrány néha elhallgatott. Olykor ébren álmodni kezdett s mialt mellette a fiu beszélt, ő arra gondolt, hogy némelyik emberből hiányzik valami s akkor a jóságos végzet ad melléje valakit, akiben épen az van meg, ami ő belőle hiányzik. Ilyenkor Abramovics egyszerre föl-emelkedett a kazalról és magához ölelte Verőczy Kristófot.

Már került olyan nap, amikor Abramovics el tudott menni a kastély mellett, anélkül, hogy gyűlölsége eszébe jutott volna.

S egyszerre az a hír érkezett, hogy Drugeth György állapota javul.

Ideges, vad, képtelen indulat viharzott fel az Abramovics Simon lelkében. A Páfránytól töltött órák a pihenéssel csak erősebbé tették lelkét a gyűlölségre. Félni kezdett, hogy Drugeth György csakugyan felgyógyult s megint eleje fog állani gőgösen, szeszélyesen, sértve. Abramovics Simon kezei ökölbe gyűrődtek és szeme nyugtalanul kalandozott az erősen fűtött kazánok között, amelyek egyenlen robbanással levegőbe röpíthetnék a gyárat, a kastélyt, a királyi tanácsost és a felépült Drugeth-fiut. Amilyen egyedül állott, egy perczig sem gondolt az agyába tolanó gondolatok rettenetességével. Vad vágyat érzett a pusztításra és el tudta volna törölni a világot egy ember miatt.

A Páfrány hozzásimult és megfogta a kezét.

Abramovicsnak úgy rémlett, mintha a tudt volna.

„puttonba vele” híres monológiát szavalja: azért mégis Szathmary művészete volt az, mely oly zsufolt házat hozott össze. De még is érdemelte s a tapsok özönében dűskálkodhatott ez az oly egyszerű s mégis olyan nagy művész, kinek közeli elvesztésére még csak gondolni is nehezünkre esik.

Mellette első sorban T. Halri Margitot kell kiemelnünk, ki Dieder Mari érzélgős szerepébe oly sok természetességet és keresetlen bajt tudott önteni. Kár, hogy itt-ott nagyon halkan be-zélt.

B a r t h a rongyszédéből lett báró gonosz szerepében egészben veve jó előadást nyújtott, csak hogy néha tuiságosan hideg játéka nem fejezi ki a lelkében dúló érzelmeket. De el kell ismernünk jelentékeny és folytonos haladását, sokoldalúságáról nem is szólva. Csügenyi teljesen megfelelő Potardné volt s részolgált a közönség meglegedése. Arról persze nem tehet, hogy a rendezőség oly előkelő szobát épített számára s benne egy gazdag és díszes könyvtárt is helyezett el — hiszen tudós hölgy volt.

Fái Flóra és Odry Árpád legjobb tudások szerint egészítették ki az összejáratot.

— a. — a.

Sziren urnak. Sziren ur a «Debreczeni Reggeli Ujsagban» a «Hamlet» előadásáról referálván, Arany János fordítását a művelt izles ellen való vétség vádjával illette. Ezt csekély-égem bátor volt mint indokolatlan, sőt kisse nevétségét feltüntetni. Sziren ur az apróságot «nekirontásnak» veszi s megjegyzéseimet «visszautasítja.» Hát legyen az ő kedve szerint! Nagy megtiszteltetés reám, hogy Arany János után engem kegyeskedik megrovási kalandbaa részesíteni, melyet én nemcsak vissza nem utasítok, de mint jól megérdemeltet, a «D. R. U.» kritikusi véleménye iránti hódoló tisztelettel rakok zsebre s máskor mukkanni sem merek. Most is csak az a kérdésem volna, hogy a megrótt «illemsértő» kifejezéseket mért nyomatta le lapja olvasó közönsége részére is? De ezt sem kérdem, mert a vitát nem folytatom. Hisz ugyis vesztett ügy!!

— a. — a.

Ehhez a viszonzáshoz semmit nem teszünk, sem el nem veszünk belőle. Amit mondunk tehát, legyen szives attól különálló-nak venni.

az anya homlokon fogja csókolni, az apja megszorítja a kezét és Drugeth György körül fog nezni mosolyogva, gőgösen.

Abramovics egyszerre felkaczagzott. — Ugyan mesoda doktorok találhattak meg ennek az embernek az eszet!

Egy pillanatra szinte megkönnyebbült, hogy gondolatban megsérthette ellenségét. De azután vad zuhataggal ömlött ki indulata. Hogy ő megnéze a Drugeth György ünneplését, örömet hazudja, sőt maga is ünneplő-be öltözködjék s úgy vezesse ellensége elé a munkásokat! Magára vegye ugyanazt a fekete ruhát, amelyet akkor viselt utójára mi-ór a feleségét emette! Hogy azzál a ruhával, mely-lyel feleségét gyászolta, most gyilkossát ünnepelje? Soha!

Véletlenül föltekintett a gyárra s a vér arczába tódult, amikor észrevette, hogy a Páfrány az emelet abakán kllépvé, a villám-hárítón felkuszik a haztetőre, Nem merete megszólítani. De mikor észrevette, hogy az ablakon át lombos ágakat nyujtanak fel s a Páfrány dicsíteni kezdi a gyárat, felordított hozzá:

— Kristóf!

A Páfrány lenézett Abramovics Simonra szomoruan, fenyés szemekkel.

— Kristóf, mit csinálsz? ordította Abramovics erősebben.

A csenevész fiu térdre ereszkedett a házetőn és össze fonta a kezét mintha imádkoznék. Egy csomó lombos ág között, meghajtott fővel, esdeklésre kulcsolt kezekkel, szinte sirva de némán fordult a kiabáló Abramovics felé

Mi csak csudálkoztunk azon, hogy a «D. R. U.» «szini» referensé vállalkozott, arra 331. számában, hogy a «Hamlet»-ben előforduló kifejezéseket akár a szerző — Shakespeare, — akár a műfordító — Arany J. — ellen megrovásképpen jegyezze meg, mivel azok «illemsértők», pl.: «d ö g l ö t t k u t y a,» «l o t y ó.»

Nem akarunk Shakespeare-anulmányt írni, sem azt nem állítjuk, hogy azok a kifejezések mai napság szalonképesek, hanem csak azt jegyezzük meg, hogy az a tragoedia egy olyan szerzőnek a műve, aki mint maga is színész, ismeretes volt azon kor illem-követelményével, amelyeket át lépni az írónak nem szabad. S amikor az élet e nagy tragédiáját írta, kifejezéseit, személyeket és tetteket jellemzőleg, nem a sárból szedte fel, hanem találóan az életből vette. A kor, amelyben élt, nem emelkedett a finomságban magas fokra, meg az e tekintetben mai napság tulfinom Anglia régi legfelsőbb körében sem; ellenben követelte azt, hogy a színművekben a jellem a való-sághoz hiven legyen megírva és kifejezve nem úgy ugyan, mint ami finom illemes korunkban, a midőn a leány-jegyves a színpadon a nézőközönség személtá-tá r a v e t k e z i k l e s a l e g k ö z v e t l e n e b b r u h a d a r a b i g m e g m e z e l e n i t i m a g a t s f e k s z i k l e a n a s z á g y b a, s a g o n d o s f i n e m m a m a n a k a k i m á r a n a s z á g y l i t k a v a l i s m e r e t e s, s e z e k r e f i g y e l m e z t e t n i a k a r j a a z »á r t a t a n « t a p a s z t a t a t l a n l e á n y t, e z á l t a l n e m u e h e z t e l v e d e n v e t v e u t a s i t t a t k v i s z a z o n m e g j e g y z e s s e l h o g y a z »á r t a t a n « a n á s z a g y t i t k a i v a l n e m i s m e r e t l e n . . . n e m ! i l y e n f i n o m s á g o k a t t a l á n n e m k i v a n t a z a k o r s i l y e n e k j e l e n t e s e r e n e m v a l l a k o z o t t S h a k e s p e a r e s e m . . . d e z é r t e l f o g a d t a a m ű v e l t v i l á g a s z i n m ű i r o d a l o m k i r a l y á n a k, s n e m c s a k A n g l i a b a n h a n e m m i n d e n ű t a h o l a z e m b e r - é l e t e t u t á n p r o d u k á l ó s z i n p a d n a k j e l e n ű - s é g e v a n, m ű v e i t m é g e d d i g u ő l n e m e r e t t e k t a r t j á k.

Arany János a magyar Shakespeare — fordítót meg nálunk tartják nagy — legnagyobb írónak és Shakespeare — magyar fordítását utól nem értnek.

A ki hát ha el nem követte is azt a «Sziren» okosságát . . . a Shakespeare-féle illemsértő de jellemzetes kitételeket ki nem hagyta, vagy meg nem változtatta, hanem megmaradt fordítónak s mint ilyen, az eredet-hez hiven tette át — megfelelő magyar-

és engesztelte ni, kéri, hajlita i akarta. Az ablakból ujjab agakat nyujtottak fel hozzá, de nem is vette észre, csak arra az égő, reszkető emberre nozott, aki hiába mozgatta az ajkait, a dühtől már nem tudott beszélni. S a szegény kis Páfrány csak kérte tovább omló könnyekkel, kezét összekulcsolva;

— Vegye magára a fekete ruhát — ez is elfog mulni . . .

Abramovics Simon most már betege volt indulatanak. Hirtelen gondolatát támadt. Haza megy es darabokra vágja azt a ruhát és aztán kenyszerítsek, hogy feketébe öltözködjék. A rohanásából látta Verbőczy Kristóf; hogy nem engesztelődve siet haza.

Utána kiáltott:

— Simon! Simon!

Abramovics Simon a sötétedő szobában felszakította a szekrényt és előszedte a fekete ruháját. Mar nem látott semmit, vér futotta a szeméit. De minden érzése, a mely pusztításban keresett kielégítést, most erre a ruhára vetette magát s úgy képzelte, hogy az egész ünnepséget, az egész örömet és Drugeth Györgyöt is darabokra szakíthatja ezzel a ruhával. Lázasan futkosott körül a szobában s már az eszméletét kezdte elveszíteni. Valami erős zugás fogta körül, mintha alámerülve, a rázuhanó víz zugását hallaná s perczekig kapkodott levegő után. S egyszerre a rettenetes zugáson keresztül hangokat, éríthető hangokat vélt hallani.

— A Páfrány . . . a Páfrány.

sággal: még sem itélték el mindedig és «Hamlet»-et új illemes kifejezésekkel átalkítva adatul nem kívánta s talán nem is kívánja más, csak a D. R. U. «Sziren prudentája.» Többet is mondhatnánk ezen érdekes tárgyról, de legyen elég most ennyi, mert ha megérdemelt volna is — kiméletelenek lenni nem akarunk.

—

Heti műsor:
Vasárnap d. u.: «A virágcsata», este
»A Mozgó fényképek.
Hétfőn: «Száz kenyér».
Kedden: «Gésák», operette.
Szerdán: új betanulás először »A gascognei nemes.« Regényes vig opera.
Csütörtökön: Ugyanaz.
Pénteken ujdonságul először »A hálókocsik ellenőre.
Szombaton: Ugyanaz.
Vasárnap délután; »A Gyimesi vadvirág.
Este ujdonságul először: »Talmi hercegnő.« nagy operett.

H I R E K.

Tekintsük meg a színészeti kiállítást!

(Dr. K. P.) A színészet jubilaris ünnepélyének egyik legérdekesebb és legszerencsésebben összeállított látványossága az a kiállítás — melyet első sorban Komlóssy Arthur mint a rendező bizottság fardadhatatlan elnöke tett érdekessé és emelte a közönségesnek azon színvonalára, a mely nálunk idáig a maga nemében páfatián és egyedüli.

Elismerést érdemelnek még a kiállítás előkészítése körül kifejtett buzgalmukért a rendező biz. többi tagjai is, különösen annak jegyzője dr. Benedek János ügyvéd. Ezen a kiállításon Csokonai Mihály korának, életének, irodalmi működésének és a debreczeni színészet 100 éves múltjának legérdekesebb emléktárgyai vannak meglepően sikerűt csoportosítással összegyűjtve.

A debreczeni színészet legkitűnőbb zászlóvivőinek arczképeit — emlékalbumait — jutalomtárgyait, legkedvesebb könyveit, jegyzeteit stb., szemlélhetjük itt, melynek bámulatos mennyiségben való összekeresése s együvé

Körülneztet. Az októberi nap sietve szállt pihenőre. Homály borult a szobára.

Ujjból hangzott:

— A Páfrány.

Reszketve állott meg a szoba közepén s nem mert megmozdulni. Az ablak alatt pedig nehéz lépések kergettek egymást s hangok, kiáltások folytak össze s egyszerre egész sereg munkás rontott be hozzá.

— Páfrány lebukott a gyártetőről . . . meghalt.

Abramovics Simon megörölte a homlokát, de állva maradt. Csodálatosképpen inkább nyugodtabbnak érezte magát. Ebben a pillanatban nem is fájt neki, hogy az egyetlen teremest is elvesztette, akit meg szeretett. Már nem is gondolt arra, hogy a fekete ruhát darabokra szakítsa. Mikor a munkások kihuzdottak szobájából, leült az ablakhoz. A szűkület mélyebben ereszkedett az udvarra, a kastély felől hallátszott a hinto robogása, a mint Drugeth György elé sietett. Abramovics Simonnak eszébe jutott, hogy voltaképpen hiábavaló a szeretet és hiábavaló a gyűlölség. Az emberek születnek, élnek és meghalnak minden külfönösebb ok nélkül. Legokosabb, a ki örökösen gyászban jár és nem hagyja magát meglepni az ostoba véletlentől. A kit szeretünk, meghal és akit gyűlölünk felépül. Gyászoljunk.

Az udvaron gyülekeztek a munkások. Abramovics Simon magára vette a fekete ruhát ez kiment a munkásokkal Drugeth György elé.

halmozása, mind-mind a rendező bizottság által megalkotott. **Komlóssy Arthurnak** a debreczeni színeszet története a Csokonay kora iránt való példás előszeretettel tanuskodik.

Minden magyar ember a kinek a szép, nemes és telemekelő dolgok iránt érzéke van, bizonyára megtekinti a Csokonai emlékek és a debreczeni színeszet multjára vonatkozó emlékek e gyönyörű kiállítását, a mely meg holnap f. hó 4-én d. u. 6 óráig rendelkezésére áll a közönségnek a kereskedelmi akadémia dísztermében.

A színeszeti emlékkünnepély rendező bizottsága a következő hirdetéssel tájékoztatja a kiállításra vonatkozólag a közönséget:

A színeszeti kiállítás a kereskedelmi akadémia palotája dísztermében december 4-ike azaz vasárnap d. u. 6 óráig levén átható, felhívjuk a n. e. közönséget annak megtekintésére. Ugyanott a »Csokonay« ereklyék is megismerhetők. A kiállítás nyitva van d. e. 9 órától d. u. 6 óráig. Beléptidj személyenként 20 kr. Tárgymutató 5 kr. Debreczen 1898 Deczember 1. A »színeszeti emlékkünnepély rendező bizottsága.«

* **Istentisztelet.** Az ág. ev. templomban d. e. 10 órakor Materny Lajos főesperes tart istentiszteletet.

* **Rendkívüli közgyűlés.** F. é. decz hó 7-ik napján a város háza nazytanácstermében rendkívüli bizottsági közgyűlés tartatik a következő tárgysorozattal: 1. A város tulajdonát képező csekélyebb szováti ingatlanok elidegenítése feletti névszerinti szavazásnak első ízben megtartása. 2. A vágóhid előtti téren berendezendő sertés vásár céljaira szükséges telkek megszerzése végett a névszerinti szavazásnak 3-mad ízben megtartása. 3. Tanácsai előterjesztés a város közvilágítása ügyében.

* **A tanács az új kaszárnyánál.** A városi tanács tegnap délután meglátogatta a hadházi uton épülő új lovassági laktanyát. — Husz hold terjedelmű külön katonai városrész tartul e nem rég még sertés hizlaldáktól elreptet területen a tanács tagjai elé. Ott egy és két emeletes pavillon, vagy nagy istálló, két hatalmas lovagló iskola és több melléképület falai emelkednek már ki a földből. A magisztratust Aczél Géza főmérnök és az építési vállalkozók, Horváth Janos és Biczó Gyula kaiauzolták. A laktanya jövő év nyarára készül el.

* **Táncmulatság.** A Berettyó-Ujfalu jótékony célú tör. nőegylet 1898 deczember hó 18-án saját pénztára javára a város háza nagy termében hangversennyel egybekötött zártkörű táncvizsgát zender. Kezdeté 8 órakor. Személyjegy 2 korona, családjegy 4 korona.

* **Székfoglaló a főiskolában.** Ma d. e. 9 órakor tartotta meg Kecskeméthy Lajos gym. tanár székfoglaló értekezését Lesswig Gotthola Ephraim elele, művei s azok hatása az újabbkori irodalomra cz. alatt. Az ünnepélyen megjelentek: Zsigmond Sándor egyh. ker. főjegyző, Sinka Sándor gym. igazgató, Erdős theol. dekan, dr. Bartha Béla jogkari dekan, Sass Béla akad. tanár, dr. Öreg János jogak. tanár, Csiky Kálmán th. akad. tanár, Mitrovich esperes, a gym. tanári kar, egyes hatóságok és testületek képviselői és a sajtó.

Az ünnepélyt a főiskolai kanus éneke: »Isten áldd meg a magyart...« nyitotta meg Erre Zsigmond Sándor főjegyző Kiss Áron püspök képviselőjében bejelentte az ünnepély tárgyát és felszóllította Kecskeméthyt a székfoglaló megtartására.

A székfoglaló tartalmát a következőkbe foglaljuk ö-sze röviden: Lesswig 1726-ben született, 12 éves korában lépett a lipcei egyetemre, hol különböző tanulmányokkal volt elfoglalva. Akoriból való: Die juge gelehrte darabja s verseket is ír. 1748-ban elhagyja Lipschét és Berlinbe megy. Itt 1750-ben s 1753-ban színeszeti lapokat indit meg, fordit s másnemű tevékenységet is fejt ki, végre elhagyja Berlin, 5 évig van Boroszóban s innen adja ki leghíresebb műveit. Eseményes pályájának 1781 febr. 1-én vet véget a halál, mikor Braunschvögba utazott.

Művei közül drámai költeményei és bölcséleti, majd kritikai dolgozatai érdemelnek említést.

Művei kora színvonalán állanak, verseleése azonban elámit. — Egész életét jellemzi azon törekvése, hogy a francia be nyomást kiszorítsa a német irodalomól és önálló művelésnek vessen meg alapját. Új irányba tereli a színeszetet s maga is mint a hamburgi színház intedánusa gyökeres reformokat hoz be. — Kimagasló drámai működése darabjai: Minna v. Barthelm. 5 felvonásban melyben a 7 éves háboru okozta ellenségeskedések, főleg a szász es porosz gyűlölet karos oldalaira mutat ra. Jóbb: Emilia Galotti cz. tört. erelmi színműve. Legnagyobb híre: A N a t l a n d e r W e i s e verses vallás erkölcsi drámája tett szert mely hatyu dalának tekinthető. A toálliakban az előadó Lemig dramaturgia és kritikai működéséről szól a L a o k o r u e s a H a m b u r g i s c h e D r a m a t u r g i e kapcsolatban. Végül lelkészen szól a jelenlevők-höz, vegyenek példát a németek ezen nagyközönségtől a fardhatlan munkásságban.

A zajos tapsokkal és éljenzésekkel fogadott foglaltó után Z s i g m o n d Sándor üdvözli az új tanács, kit egyhangulag választották meg. S i n k a igazgató meg még az ifjusághoz intezett pár szó. Magyarit után razenditett a S z ó z a t r a s ennek hangjai mellett széteszolt a nagyszámu elite közönség.

* **Dalestély.** A debreczeni iparos ifjuság önképző egyesületében alakult dalkör holnap vasárnap az »Arany bika« vendéglő dísztermében az egyet könyvtáranak gyarapítására tréfás tombolával egybekötött dalkörrel a következő műsorral: 1. Abránd T h e r n jöl. 2. A völgyi rózsa H e r m e s-től. 3. Tarka madár H o f f e r-től. 4. Tihanyi echo atira B o r o s s Lajos. 5. Rakóczy-induló Beléptidj személyenként 80 kr. — Kezdeté este 8 órakor. — A hangversenyt tancz követi.

* **A gyermekkert egyet közgyűlése.** A Debreczeni Fröbel gyermekkert egyet 1898 évi deczember 11-én vasárnap d. e. 11 órakor az egyet helyiségben közgyűlést tart melyre az egyet tagjait ez uton is meghivja az Elnök.

* **A katonai zenekar** ma este a Magyar kiraly kávéházban zeneestélyt tart a következő műsorral: 1. »Norma«, nyitány Bellinitől. 2. »Mindig vagy soha«, keringő Waldenfeltől. 3. »Abránd« Rigoletti operából, Verdítől. 4. »Katonák kedvence«, polka Krausz-tól. 5. Rakóczy Nyitány, Keletitől. 6. Inche a lányok vannak itt, keringő Loreutzól. 7. Gyöngyök egyveleg, Kaiseritől. 8. »Szívvel szívhez«, polka mazur Králtól. 9. a) Ständcher, Selmbertől, b) Komikus harfa szerenád Kazektől. Közönségre. 10. A korcsolyázók, keringő Waldenfeltől. 11. Az én men yorszagom a földön, kürt szólóra Sprowacktól. 12. Király induló Komzáktól.

* **Próbabál.** Alföldy Károly az előkelő körök által kedvelt tancztanár f. hó 3-án szombaton az Arany Bika szálló dísztermében tartandó próbabáljára, azokat a kik tévedésből meghívott nem kaptak, de arra igényt tartanak, ezuton is tisztelettel meghívja.

* **Elveszett kutya.** Egy drapszin fekete orru mopszi kutya nyakán nikkellánczczal (szerdán, nov. 23-án) elveszett, mely »Vuncsi« névre hallgat. A b. megtaláló a Szent-Anna-utca 6. sz. háznál átadhajta, hol illő jutalomban részesül.

† **A Richter féle Horgony Kőépítőszekrények** ez évben oly nagyszerű tökéletcsitesen mentek keresztül, hogy valamennyi szülő, mindegy ha már birtokában vannak egy kőépítőszekrénynek, vagy sem, hozassa meg tustánt az új gazdagon illusztrált kőépítőszekrény árjegyzékét, hogy ugy a felelet fontos ujtást, valamint az új »Horgony« társasjátékát ismerjék. Egyszerűen levelezőlapon keressük meg Richter F. Ad. és társat Bécsben I. Operngasse 16, a szép színpompájú árjegyzékét szonnal ingyen és bérmentve be-

küldetik. Bevásárlás alkalmával saját érdekében minden egyes kőépítőszekrény »Horgony« gyárjegy nélkül mint nem valódi vászszautasítandó.

* **Új találmány.** Legjobb a Fáy-féle rög-tön finomító es szépitő arczcréme. Nem zsiros Ártalmatlan! Higanyt nem tartalmaz. Debreczenben kapható Dr. Róthschnek V. Emil és Tamásy-féle gyógyszerertárban, valamint a készítőnél Grósz Nagy Ferencz gyógyszerésznél H.-Szoboszon.

A debreczeni földmives iskola áthelyezése és a debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet fejlesztése.

— A debreczeni gazdasági egyesület 1898 év november hó 20-án tartott választmányi gyűlésén előterjesztette Kerpely Kálmán tanár h. igazgató. —

Ismeretes dolog az már a t. választmány előtt, hogy a nagyméltóságú miniszterium tervbe vette a Pallag pusztán levő földmives iskolát onnan elvinni s más hova áthelyezni. Miután Debreczenben többfélekepen velik meg az iskolának ezen áthelyezési ügyét, és sok esetben téves hírek keringenek róla, szükséges, hogy ezen ügy a maga való állapotában jusson a nyilvánosság elé.

A tervbe vett áthelyezés okai a következők:

A Pallagon levő földmives iskola ezidőszent nem felel meg azon célnek, a mi a földmives iskolák tulajdonképpen feladatát képezi. A földmives iskolák ugyanis legelső sorban arra hivatják, hogy a kisgazdák a parasz gazdák fiait tanítsák meg a helyes gazdálkodásra. Második feladatuk pedig az, hogy jó béres gazdákat, udvargazda és jó munkavezetőket neveljenek. De nem az a célja, mint általában tapasztalni lehet, hogy a földmives iskolát végzett egyének mint gazdasági szerepljenek s maguknak a gyakorlati életben olyan alkalmazást es állást kívánjanak megszerezni, mely állásnak csak a felsőbb gazdasági szakiskolát végzett egyének felelhetnek meg.

Ezt a pallagi földmives iskolánál is sok esetben lehetett tapasztalni, mert a földmives iskola tanulóinak legnagyobb része iskoláit máshol folytatni nem tudó fiatal emberekből került ki s ott kisgazda fia csak kevéset tanult. Azonkivül a gazdasági tanintézet első éves hallgatói szintén kint lakván a Pallagon, a földmives iskolai tanulók emezeket utanozni kezdték s későbbi helyzetüknek egyáltalán meg nem felelő szakásokat vettek fel. Úrat akartak játszani akkor, mikor csak kis gazdáknak készültek.

Az iskolavégeztével pedig kikerülve az életbe, ott mindenütt azzal léptek fel, hogy ók Debreczenbe végeztek. A nagyközönség legnagyobb része nem tudván azt, hogy Debreczenben földmives iskola és gazdasági tanintézet van, a fiatal embereket debreczeni gazdasági tanintézetet végzett egyéneknek tekintette.

Sőt még az önkéntességi jogot is megszerezték ezzel egyesek, miután a katonaságnál nem tudtak különbséget tenni a földmives iskola és a gazdasági tanintézet között.

Ezek voltak az okok, melyek arra kész-tettek, hogy a földmives iskola Debreczenben szétválasszassék a gazdasági tanintézettől s ez Hajdu megye területén valamelyik városban felállitassék.

Minden másféle magyarázat ez ügyet illetőleg helytelen es nem felel meg a való-ságnak.

A mi a gazdasági tanint. fejlesztésének ügyét illeti, arra nézve eddig a következő szervezet van felvéve:

Általános a panasz, hogy a gazdasági tanintézet hallgatói aránylag kevés gyakorlati ismereteket szerezhhetnek s leginkább csak elméleti kiképzést nyernek. Es ez a panasz a gazd. tanin. mai berendezése mellett birhat is némi jogosultsággal, mert a tanint. II. és III. évfolyama a városban van s innen a köz-

lekedés a 7 km. távolra fekvő gazdaságba nehézkes. — Nem lehet elméleti előadásokat szerves kapcsolatba venni a gyakorlati utmutatással. Sok esetben el kell hagyni a gyakorlati utmutatásokat, mert nincs alkalom és idő azok kivételére.

Éppen ezért merült fel a terv, hogy a földmívelés iskola áthelyezése után az egész intézet kihelyeztessék a Pallagra.

Ezen áthelyezéssel rendkívül előnyösen lehetne megoldani az igazi gazdasági képzést.

Ha kint lesz az intézet, akkor megvalósítható a gazdasági szakoktatás legideálisabb alakja: a szemléltető oktatás.

Az elméleti előadásokat szoros kapcsolatba lehetne hozni a gyakorlattal. Mikor az illető szaktanár egyik-másik kérdéssel tárgyal, azt nem kellene neki rajzokban vagy mintákban bemutatni, melyről tanulni vagy megérteni sokszor nagyon nehézkes — hanem az előadás kint történhetne az illető tárgynál vagy munkánál s ott mindjárt bemutatható lenne az illető előadás anyaga a maga valóságában, úgy amint azt a gyakorlat tényleg ismeri és alkalmazza. Hogy csak egy példát említsünk, a sok közül pl. a fő külmetanának előadása bizonyára sokkal érthetőbb, ha ott egy valóságos lovat lát maga előtt a hallgatóság s az előadó szaktanár lovon mutatja meg az egyes testrészeket, mintha azokat akar képeken vagy modelleken kellene megmutatni.

Ha ez a terv, t. i. az intézetnek Pallagpusztára való kihelyezése megvalósul, akkor a debreczeni gazdasági tanintézet lesz az egyedüli az országban, mely a gazdasági képzés egyedüli helyes módját adja meg a gyakorlati szorosan egybekapcsolt elmélettel.

Igaz, hogy az intézetnek kihelyezésével a tanintézet tanári karának helyzete súlyosbodik, amennyiben a tanári kárnak is kint kell laknia. De az intézet tanári kara a jó ügy érdekében egyetemesen lemond a városi élet előnyeiről s részéről az eszmet nem hogy nem pártolja, de azt lelkesedéssel s minden tőle telhető módon támogatja. Debreczen város pedig a földmívelés iskola áthelyezésével és a gazdasági tanintézetnek Pallagra való kihelyezésével nemcsak hogy nem veszít, hanem ellenkezőleg sokat nyer.

Legelső sorban is lesz olyan gazdasági tanintézete, mely ritkítja parját. Itt tanulhat legtöbbet, legkönnyebben és legalaposabban a fiatal garda nemzedék.

Másodszor, a már felépült központi országos dohánykísérleti állomás, az intézet kihelyezésével csak nyerhet jelentőségében. E kísérleti állomással kapcsolatban tervbe van véve dohányjövővédkísérleti szakiskola és dohánykerítés képzőszakiskola. A gazdasági tanintézet tanári kara itt is közreműködhet.

A Pallagon felállított homokmintaszőlőtelep, melynek előmunkálatai már megkezdődtek s jövő évben már be is telepítetik az kapcsolatos lesz egy szőlőmunkásképzőszakiskolával. Lesz tehát kint a gazdasági tanintézetet kívül még három szakiskola s így olyan telep fog ott keletkezni, melyhez hasonlót eddig találni sehol sem lehet.

Ilyen nagy arányú és tisztán gazdasági ágakat felölelő tanintézet és szakiskola telep bizonyára nagyobb dicsőség lesz a városra nézve, mint a jelenlegi szűk határok közt nehezen mozgó tanintézet.

A mi pedig a jelenleg s eddig is fenálló viszonyt a gazdasági tanintézet és a Collegiumi tanító képző intézet közt, illeti az természetesen fennmarad továbbra is.

A gazdasági tanintézet azon szaktanárai kik a tanító képző tanulóit gazdasági dolgok ismertetésére tanítják, azt a jövőben is megteszik s be fognak járni a Collegiumba az illető előadásokat megtartani.

A tanintézet jelenleg városi épülete pedig az intézet kihelyezésével felszabadulván, a városnak rendkívül jó alkalom kínálkozik

a naponként égetőbbé váló központi elemi iskola kérdését megoldani. Az épületet készen kapja, közvetlen a collegium szomszédságában és abból nagyon kevés átalakítással igen jó és szép elemi iskolát nyerhet.

Mídon ezekben röviden vázolja vannak a tanintézet jövőjét illető tervek és a földmívelés iskola áthelyezésének okai, azt hisszük, hogy Debreczen gazdaközönsége csak örömmel üdvözölheti ezen eszméket, melyeknek melőbbi megvalósítása Debreczen városnak tekintélyt, jó hírnevét nagyban fogja növelni s melyről Debreczen városra nézve csak előny haramolhat.

ifj. Sporzon Pál,
gazd., egyesületi titkár.

Pályázati hirdetmény.

A debreczeni ipartestületnél következő állások fognak nyílt pályázat útján betölteni.

1. **Jegyzői**: Évi fizetés 1200 frt, óvadék 500 frt, megkivántatik, hogy a pályázó a négyévi jog- és államtudományi tanfolyam bevégzését igazolja; előnyben részesülnek azok, kik már ilyen állást valamelyik hazai ipartestületnél betöltöttek. Pályázati határidő *f. évi deczember 25.*

2. **Irodatiszti**: Évi fizetés 600 frt, óvadék 200 frt. Feltétel: okmányokkal igazolt eddigi közhivatali szolgálat; előnyben részesülnek azok, kik a kettős könyvtelben jártasok. Pályázati határidő: *folyó évi deczember 12.*

3. **Eljárói**: (pénzbeszedő) évi fizetése 400 frt, óvadék 200 frt.

4. **Hivataliszolgái**: Évi fizetése 300 frt. Eljáró és hivataliszolga csak debreczeni illetőségű iparos lehet. E két állás pályázati határideje *f. évi deczember 12.*

A pályázatok sajátkezűleg irt és aláírt okmányokkal felszerelten alantírt ipartestületi elnökhöz *csakis postán, aiantlott levélben* intézendők.

Az **ügyészi állásra**, mely évi 150 frtos tiszteletdíjjal van egybekötve, az elnöknel történendő szóbeli jelentkezések alapján a *f. hó 8-án* tartandó előljárási ülésen fog választás útján betölteni.

Debreczen, 1898 deczember 3.

Tóth Kálmán,

a debreczeni ipartestület elnöke.

KERESTETIK

egy előkelő társadalmi állással bíró személy, ki alkalmas egy legelsőrendű életbiztosító-társaságot Debreczen város Hajdu megyében képviselni. Eredményteljes működés által rendes fizetés érhető el. Ajánlatok referenciáik megnevezésével „G. M.” megjelölés alatt a **Pick Géza-féle** hirdetési irodába, Budapesten, Erzsébet tér 3. címzendők.

A nagy Krach!

New-York és Londonban az európai államokat sem hagyták érintetlenül és ebből kifolyólag egy nagy ezüstáru gyár indíttatva érezte magát, hogy összes készletét csakis a munkadíj csekély megtérítése ellenében elárulja. Fel vagyok hatalmasra, ezen megbízást eszközölni. Ennek folytán **6 frt 60 kr-ért** küldöm bárkinek a következő tárgyakat:

6 darab legfinomabb asztali kés valódi angol pengébsí
6 darab amerikai szab.-ezüst-villa egy dróballállól,
6 darab amerikai szab.-ezüst-evőkanal,
12 darab amerikai szab.-ezüst-kávéskanál,
1 darab amerikai szab.-ezüst-levesmérő,
1 darab amerikai szab.-ezüst-tejmérő,
2 darab amerikai szab.-ezüst-tojástörő,
6 darab angol Victoria-aljtányér,
2 darab hatalmas tábla-gyertya tartó,
1 darab teaszűrő,
1 darab legfinomabb czukorszóró.

44 darab összesen **6 frt 60 kr.**

A fenti 44 darab ezelőtt 40 frtba került, és most ezen tárgyak **6 frt 60 kr.** leszállított árban kaphatók. Az amerikai szab.-ezüst teljesen fehér érc, mely az ezüst szímet 25 évig megtartja, s ezért jótállás vállalatik. Bizonyítékul annak, hogy ezen hirdetés

nem szödelgés, kötelezem magamat, mindenkinek, kinek az áru nem tetszik, kifogás nélkül az összeget visszaadni, ép ezért ne mulassza el senki a kedvező alkalmat megragadni, hogy ezen **remek garnitúrát** megrendelje, mely még azon kívül igen alkalmas

pompás karácsonyi és újévi ajándék is, úgy mint minden jobb háztartásnak. Kapható csakis

A. HIRSCHBERG'S

Hauptagentur der vereinigten amerik. Patent Silberwaaren-Fabrikon

Wien, II., Rembrandtstrasse 198 — Telephon 7114. sz.

Szétküldés a vidékre utánvét, vagy az összeg előleges beküldése mellett.

Tiszteletdíj **hozzá 10 kr.**

Valódi csak az itt látható védjegygyel (egészségi érc)

Kivonat az elismerő iratokból.

Küldeményt megkaptam és avval igen megvagyok elégedve, kérek még egy remek garnitúrát 6 frt 60 kr-ért

Kolozsvár, 5 exell. **Bánffy** báróné.

A küldeményt megkaptam és igen meg vagyok vele elégedve.

Gáád, 1896. szept. 1.

C. **Chotek-Gudenus** grófné.

A mintával nagyon meg vagyok elégedve és kérem az egész collectiót.

Sopron, **Marschall** báróné.

BRÜNNI

POSZTÓ

gyapjuszövet

maradékok is.

közvetlen, **legolcsóbb** beszerzési forrás izléses legújabb és kiténő gyártmányoknak!

Kérjen Ön

Üsi és téli **szövetek**, **Palmerston**, **Kammern**, **Cheviot** és legjobb **lobon szövetek** stb.-ből **darab** tartalma collectiót a cs. kir. szab. finom posztó és gyapjuszövet gyár raktárából

Moriz Schwarz

Zwittau (Brünn.)

Legcsekélyebb méret is adatik. Nemtetsző viszárvétek. Minták bérmentve. Küldés utánvéttel.

Ezer elismerés.

Minták, melyre nem történik megrendelés visszakivántatnak.

Eladó birtok.

Debreczen város határában az Elepen
egy 32 nyilas tanyabirtok
(első osztályu szántóföld)

A szükséges gazdasági épületekkel kellően
ellátva,
kedvező fizetési feltételek mellett eladó.
Bővebb felvilágosítás kapható a Berger
Henrik czeg Széchenyi utca 21. szám alatti
irodájában.

Homoki sima szőlővessző eladás.

Méltóságos Gróf Dégenfeld József
és dr. Balkányi Miklós urak debreczeni
minta szőlőtelepéről
Olasz Rizling, Kövidinka, Zöld-
silváni, Ezerjő, Nagyburgundi,
Kadarka, Oportó és Chasselas
peronospora mentes, fajtisza
60 c/m. hosszú, őszi szedésű sima
szőlővessző

eladó.
Bővebb felvilágosítást ad, az el-
adással megbízott

Kubinyi Lajos

Debreczen, Kossuth-utca 32. sz.

Köszönetnyilvánítás.

Ó Fensége Salvator Lipót főherczeg udvar-
mesterei hivatala.

Általános Asbestáru-gyár.

Ó császári és királyi Fensége Salvator Lipót Főher-
czeg rendkívül meg van elégedve az asbestalppal bélelt
cipőkkel. Ó Fensége hosszabb gyalog kirándulásou használta
e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint
más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt,
hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbestalp-
béléssel. ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide.

Hiszik, hogy a vadász-cipők ép oly jók lesznek
és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a
szalonszipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án. **KRAHL**, huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási
bírószék elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor ur!

Az asbestbetűtű cipők kitűnőnek bizonyultak, szil-
árdan és puhán járok; megszűnt minden láb-fájásom, úgy
hogy — azt hiszem — lábajom semmi további orvoslást
nem igényel.

Szíves tanácsát köszöni

Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én tisztelő híve
WEKERLE SÁNDOR.

Nincs többé lábfájás!

Óvjuk lábainkat hidegtől, nedves-
ségtől és meghűléstől.

Sem tyukszem, sem izzadó láb, sem bőr-
keményedés, sem lábdaganat sem labegés.

Rövid idei viselés után megkönnyebbül a
járása annak, ki cipőjét dr. Hügyes-féle
az egész világon szabadalmazott asbestalppal bélelt
látja el.

Kettősvastagságú 1 frt 20 kr., egyszerű 60 kr.,
homoktalp 40 kr., gyermekeknek fele.

Az asbestalppal bélelt kitűnőségét legjobban bizonyítja,
hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir.
honvédségnek eddig 22500 pár szállított.

Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges
beküldése mellett. Felvilágosítások, prospekusok és közö-
netnyilvánítások ingyen.

Visszatérőeknek megfelelő árengedmény.

ÁLTALÁNOS ASBESTÁRU-GYÁR BETÉTI TÁRSASÁG
BUDAPEST.

Köztudomású dolog, hogy a Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrény

a gyermekek kedvencz játéka.

Ez csakúgy az egyedüli játék, mely gyermekek figyel-
mét tartósan leköti és ezért egyhamar nem kerül sulba.

Emiatt a legelőcsöb ajándék és magas neve-
lési értéke és jeles kivitelénél fogva egyttal a
legelőkelőbb ajándék is.

Egyáltalában a legcélzatosabb, amit gyerme-
keknek játék és foglalkoztatószerül ajándékoz-
hatunk. Az új 28 sz. szekrény, mely tartalmaz:
2581 Horgony-építőkövet, 14 mintafüzetet, 11
metszet-füzetet, 10 lap alakrajzot, 11 herakási
mintalapot, 2 alaptervet stb. és melynek ára
177 korona, kétségtelenül a legnagyszerűbb
ajándék, amit gyermekeknek adhatunk.

A horgony-Kőépítőszekrények 40, 75 és 90
egész 6 frt és azon felüli áron minden nagy-
obb játékszerületben kaphatók és a valódiság
jeléül »Horgony« védjeggyel vannak ellátva.
Minden Kőépítőszekrény »Horgony« védjegy nél-
kül kevesebb értékű utánzat, melyet keményen
visszautasítunk.

Uj, díszes képes ár-
jegyzékünket kívánatra
ingyen és bérmentve
beküldjük.

UJ!

Türelem-meg-
próbáló és a
»Horgony«-c. tá-
rsasjáték. Bőveb-
bet az árjegy-
zékéből lehet
megtudni.

Richter F. Ad és társa

első oszt. magyar. csász. és kir. szabadalmazott Kőépítő-
szekrénygyár,
Iroda és raktár: I. Operngasse 16. BÉCS. Gyár: XIII/
(Hietzing) Rudolstadt (Thüringia), Olton, Rotterdam, Lo-
don, New-York, 215 Pearl-Street.

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatású a test bármily-
nemű csuzos bántalmait, u. m. köszvény,
csúz, reuma, ischiás, asthma, stb. ellen.
Hatása némely esetben meglepő, a
mennyiben gyakrabban idűlőbb eseteknél is
már egyszeri bedörzölésnél a fájdalmakat
teljesen megszüntette.

Fog- és fejfájást 5 percz alatt megszüntet.

Egy üveg ára használati utasítással
korona, erősebb üveg 2 korona 40 fillér.

Főraktarak Budapestén: Török József
ur gyógyszerárában, Király-utca 12. és
dr. Egger A. ur gyógyszerárában, Váci-
körút 17. szám. — Ugyiszintén a főváros-
összes s a vidék csaknem összes gyógy-
szertárában valamint a készítő

Widder Gyula gyógyszerész
S.-A.-Ujhely 68 szám

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.
Ugyiszintén Debreczenben: Dr. Rotschnek
Emil, Tóth Béla és Mihalovits Istvánnál.

Csak fiatal embereket

érdekelhet, tudni, hogy a
párisi Dr. BOITON

Injectio Oriental

már néhány napi használat után elmulasztja
még a legrégibb bántalmakat is, főlőseges
tehát **antial olaj** vagy **obpatva balz am-**
mal kísérletezni, mert ezek csak a gyomrot
rontják és a bajt nem gyógyítják meg.

üveg Boiton injectio ára 1 forint

Magyarországi főraktár:

ZOLTÁN BÉLA gyógyszerár Budapest,

V., Nagyköröna-u 23 (Széchenyi-tér sarkán.)

Kapható minden nagyobb gyógyszerárában.

Postai megrendelések czime:
Zoltán gyógyszerár Budapest.

Serravallo-China bora

v a s s a l,

orvosi tekintélyek, mint udv tanácsos. Dr. Braun udv. tanár
Dr. Drasche tanár, udv. tan. lovag. Dr. Kraft-Ebing tanár, Dr.
Monti tanár, lovag dr. Mosetig-Moorhof tanár, Dr. Neuse ta-
nár, Dr. Schanta tanár, Dr Weinlehner tanár által sokszor fel-
használva és legjobban ajánva.

(Gyöngék és lábbadozóknak.)

Ezüst érem:

XI. orvosi congressus Róma 1894.

IV. Gyógyszerek és Chemiai congressus Nápoly 1894.

Arany érem:

Kiállítás: Venéczia 1894., Kiel 1894., Amsterdam 1894

Berlin 1895., Páris 1895.

Több mint 700 orvosi elismerés.

Ezen kitűnő, új életet gerjesztő szer, kitűnő ize miatt különösen
gyermekek és asszonyok által kellemesen használtatik. 1/2 literes
üvegekben a frt 1.20, 1 literes üvegekben a frt 2.20. Kapható
minden gyógyszerárban.

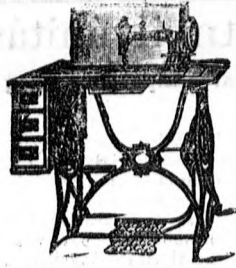
Serravallo gyógyszerár Triesztben,

gyógyszer nagybani szétküldése.

Alapított 1848.

A téli időnyre nélkülözhetetlen minden kerékpárosnak a legjobb Kolumbus kerékpár állvány, darabja 1 frt 60 kr.

Legalkalmasabb
Karácsonyi és újévi
ajándék.

Kerékpárokat téli gon-
dozásra e vállalunk.
Gondozási díj 3 frt.

SCHWEITZER TESTVÉREK

DEBRECZEN, Piacz-utca 56. szám. (A megyeháza mellett.)

Ajánlunk:

Minden rendszerű
VARRÓGÉPEKET
családi és ipari használatra.

Eredeti amerikai **Singer** karikahajós, **Howe**,
körhajós- és **Cylinder-Elastic** rendszerű, különle-
ges **hímző- és gomblyuk varrógépeket**, lehe-
nemű, férfi- és nőiszabó, nyerges, kalapos és szij-
gyártó munkákhoz.

Kerékpárokat,

elsőrangú

angol és német gyártmányokat

Hölgyek és urak

részére, meglepő hasznos szabadalmakkal védett
ujjításokkal.

Kényelmes részletfizetése is a legalsó gyári árakban.

Videkről hozzánk beküldött javításokat gyorsan és pontosan intézünk el.

Árjegyzéket kívánatra bérmentve és ingyen küldünk. — Ügyönkök fix fizetés és magas jutalék mellett felvételre.

Minden rendszerű varrógép- és kerékpárokhoz illő alkatrészeket raktáron tartunk.

Mechanikai varrógép- és kerékpárjavító-műhely.

Minden rendszerű varrógépeket, és kerékpárokat a lehető legolcsóbb árban, szavatosság mellett, jól javítunk.

K. Tóth Sámuel Meglepő olcsó

műsztergályos,

Debreczen, Bazártér, fehérneműek, nyakkendők,

Ajánlja saját készítményű **pipaszár-
jait** valódi borostyánnal és szaruhegy-
szopókával. Nagy választék **tajték és fa-
szivarszipkákból, tajték és sel-
meczi cipőkből, séta pálczákból**

Sakk és domino játékokból

jutányos árban.

Jäger alsó ingek és nadrágok,
harisnyák és zsebkendőkben stb.

Márton Gyula

DEBRECZEN, Bika szálloda mellett.

Legnagyobb keferaktár.

Egy női és férfi-divatáru üzlet

Nagyváradon, a legé-
lénkebb helyen, családi
okok miatt **kedvező
feltételek mellett
eladó.**

Bővebb felvilágosítást
nyújt **Pongor József**
Budapesten IV. Kris-
tóf-tér 2.

Egy fő-utca mellet-
levő csinosan épült ház
a mely áll 4 szoba, elő-
szoba, fürdőszoba és
konyhából, az egész ud-
var téglával kirakva, az
udvaron egy filegória
egy másik kerítéssel el-
kerített udvaron egy
nagy szoba és konyha
házmesteri laknak vagy
mosó-háznak és füstöl-
lőnek alkalmas, bámul-
latos olcsó áron eladó
azonnal átvehető és ve-
vő azonnal belé is köl-
tözködhet. A ház véte-
léhez csupán 1800 frt
készpénz szükséges
többi rajta maradhat
olcsó kamatu teher.
Értekezhetni Turán
Farkas irodájában Mik-
lós-utca 8.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH mezőgazdasági
gépgyárosok
BUDAPEST, Váci-körút 63. sz.
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplő-gépek 2½, egész 12 lóerőig, szalma-kaza-
gépek, here-cséplők, tisztító-rosták, konykolyozók, kaszáló- és arató-
gépek, szénagyújtók, lozók, továbbá járgány-csépítő-
gépek, szénagyújtók,

legjobb sorvetőgépek, boronák, szecskavágók, répvágók, kukorter-
morzsolók, darálók, őrlő-malmok, egye-
tomes acélek, két- és háromvasú-
ékék és min-
den egyéb
gazdasági
gépek.

Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Képviselőt és bizományi raktár
BAUER és TÁRSA czégnél
Debreczenben, II, Péterfia-u. 73. sz.

RICHTER-féle HORGONY-PAIN-EXPELLER
Linimentum Capsici compos.

Ezen hírneves háziser ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, oszónál, tag-szaggyátsónál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is, mindig gyatrabban rendelítetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziser, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több ki-szebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter czéggjegyzés nélkül mint nem va-lódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és TSA., csász. és kir. udvari szállítók, RUDOLSTADT (Thüringia).

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.

Marjai Péter beszéde.

Tartotta a képviselőházban 1898. decz. 1-én.

T. képviselőház! Egy régi görög bölcs azt a tételt állította fel: ész kell az embernek vagy kötéll. (Derűtség balfelől.) Ebben, i. képviselőház, nem nagy az udvariasság, de annál nagyobb az igazság. Mikor közdolgozhoz akar az ember szólni, akkor az udvarias formákra nem nagy szükség van, hanem igenis nagy szükség van az igazságra. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! A ki ezt a philosophiai tételt tartja szem előtt, hogy ész kell az embernek és az ész világával betekint a következő, teendő dolgok közzé, az az ember sokféle botránytól, tapintatlanságtól és sok kellemtelenségtől megóvhatja magát; a ki pedig tervei és cselekedetei megállapítása előtt kizárja az ész világát és csak a nyers erőre, az erőszakra támaszkodik, az olyan ember úgy jár, mint a vak Sámson, a ki összedönti maga felett a házat és magát is a romok alá temeti. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Nincsen a világon nagyobb hivatás, nincs nagyobb fontosságú funkció, mint egy ország kormányzása, egy nemzet mindennemű ügyeinek a vezetése, és mert annál nagyobb fontosságú hivatás nincsen, ennél fogva igen természetes dolog, hogy egy ilyen hivatáshoz kivantatnak a legnagyobb emberi előnyök.

A ki egy ország kormányzatára, egy nemzet ügyeinek a vezetésére merészel vállalkozni, annak az embernek lenni kell kiváló ész- és emberi tehetsége, annak lenni kell nagy lekedésének, önzetlen, nemes fellángolásának, annak lenni kell széleskörű tudásának, annak lenni kell ékezősúly tehettségének, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) annak lenni kell bölcs előrelátásának a népek iránt, az egész nemzet iránt, melyet szolgál, igaz odaadó szeretetének, lelkesedésének és annak lenni kell, a törvény iránt való nagy tiszteletének, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) egyszerűen a ki egy nemzet kormányzására merészel vállalkozni, annak valóban mintabáznak kell lennie. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És a ki egy ilyen funkciót mer a kezébe venni, azt a nemzet minden egyes polgárának joga van megbírálni, annak ténykedéseit, vívmányait minden nap figyelemmel kísérni. Mennyivel inkább jogunk és kötelességünk nekünk, a kik itt a kormányzás ellenőrzésére vagyunk hivatva, megbírni azt a férfit, a ki ennek az országnak, ennek a nemzetnek vezérlésére vállalkozott. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Hogyha a mi kormányzatunknak vezérfehérjét, annak egyéni tehetéseit, — nem emberi egyéni tehetéseit, hanem a kormányzattal összefüggő és ahhoz meg kívántatott tehetéseit — eddigi tényekben és cselekedeteiben vizsgáljuk, akkor azokra a felsorolt kellékekre nézve a lemondás szomorú meggyőződésével kell kijelenteni, eme magyar önműndás szavaival: »Ahol nincs, ott ne keress!« (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. ház, találólóg mondja, egyik legnagyobb publicistánk a kormányzat vezérfehérjára vonatkozólag: beszélni nem tud, tudománya nincsen, írni nem tud, koncepciói felette gyengék, politikai vívmányai egyáltalán nincsenek, politikai véleményeit senkivel sem közli; továbbá az alko mányos kormányzásra érzéssel sem bír, mert ime 30 nap mulva költségvetés nincs s nem is lesz. A törvény életbeletétele, tiszteletben tartása iránt szintén gyenge érzéssel bír, (Egy hang balfelől: Semmilyen!) sőt semminő érzéssel, mert ime a gazdasági önállóságot a törvény parancsolja, de azt végrehajtani nem meri, nem tudja, nem is akarja. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az ország gazdasági önállóságára vonatkozó törvény elhallgatásával és figyelmen kívül hagyásával bünt is követ el, épen úgy, mint akárki más, a ki a törvény rendelkezéseit meg nem tartja, sőt azokat megszegi. Mit tud hát a kormányzat vezére? (Főkiáltások balfelől: Semmit!) Bótlást bot-

lásra halmozni, egyik tapintatlanságot a másik után elkövetni, tiszttalan, meg nem engedett eszközökkel egy nagy többséget összehordani, (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) és a nagy többség biztos szavatainak erjére támaszkodva tud pöffeszkedni, minden ellenzéki jogos kívánságon kívüli állapottal kormányozni, a minthogy ezzel kezdte ennek az esztendőnek elejét, és beteljesedett rajta az a közmondás, hogy a ki a ház küszöbén megbotlik, az az egész házban botorkázik. (Derűtség és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mert megbotlott az új esztendő elején, ezen esztendő házában küszöbén, és ezt az egész esztendőt, az egész házat végig botorkáztatta. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Tud a törvényen kívüli állapottal való kormányzásból rendszeri csúszást és nem átalja most is már előre nyíltan hirdetni, hogy igenis ezután is minden rendben lesz. — már az ő fogalmi szerint, — hogy t. i. új esztendő után is, bár nem lesz költségvetés, és nem lesz felhatalmazása a költségvetéssel való élésre, azért ő mégis exlex mód szerint tovább is kormányoz. (Mozgá a szélsőbaloldalon.)

Mert t. ház az izlés kétféle (Halljuk! Halljuk! Mindenki tudja, hogy minő az izlése, de a kinek van izlése arra vállalkozni, hogy továbbra is törvényen kívüli kormányozzon, annak az izlését tisztelem, azt bírálja meg az egész világ és bizonyosan igazságos és hozzá méltó lesz az ítélet. Hozzá még az a legfeljebb, hogy a kormányelnök ur, mint minden más közönséges tévedt és hibás ember, elég bátorsággal kiáll a médiumra és másokra akarja hárítani az általa előidézett zűrzavaros állapotnak a gyűlöletét, az odiumát. Azt mondja ugyanis, hogy mindezekért a tehetetlenségéért, mindezekért a botrányos állapotokért, a melyek most itt napirenden vannak és ennek az egy esztendőnek a tehetetlen, sem ni eredményt felmutatni nem képes történetéért ez az ellenzék a felelős: (Egy hang jobbfelől: Igaz!) A kinek az ellenzék mostani magatartásáról ilyent mondanai és a helyzetért a zűrzavarokért az odiumot az ellenzékre hárítani elég bátorsága van, már t. képviselőház, azt mondom, hogy ez, magyaros kifejezéssel élve, egy neme, egy módja a politikai betyárságnak. (Mozgás jobbfelől. Zaj a bal és szélsőbaloldalon.)

E l n ö k : (Csönget.) A képviselő urat rendreutasítom. Tudja a képviselő ur, hogy nem szabad ilyen kifejezéseket használni, melyek durva sértést képeznek a ház tekintélye ellen.

M a r j a y Péter: Hogy pedig a hatás annál nagyobb legyen, a politikai közvéleményt is meghamisítja. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nevezetesen a törvényhatósági bizottságokkal kimondatja a tiltakozásokat az ellenzék magatartása ellen. A melyek az ő malmára hajtják a vizet, azokat a törvényhatósági határozatokat kurrentáltatja egész világ szerte, a hol pedig az ellenzék magatartását helyesléssel fogadják, azokról lapjai aig emlékeznek meg. Pest varmegyének határozatával senki sem dicsekszik, pedig ez a legiatelgensebb, a legnépesebb és a legnagyobb varmegye. Pest megyé megtalálta a kellő utat az igazsághoz és nem udvarol, nem gratulál bizony a miniszterelnök urnak. Nem emlékeznek meg a kassai esetről, a melylyel egyáltalában nem lehetne dicsekedniök, és nem emlékeznek meg Szatmár városáról, a melylyel elég bátor volt egész határozottsággal kinyilvánítani, hogy az ellenzék mostani küzdelme jogosult, dicséretet érdemel. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nem emlékeznek meg Eger város független polgárainak határozatáról és több más város polgárainak határozatáról. Hadd gyönyörködjenek a kormányelnök ur és társai a varmegyéknél eme nyilatkozataiban, mi azokat a tiltakozásokat és karhóztatásokat szánakodó mosolylyal fogadjuk, mert szomorú dolog, hogy a törvényhatósági bizottságok annyira meg vannak tévesztve a saját maguk nagysága felől és az ő nagy jelentőségük felől, hogy azzal hízelenek maguknak, hogy ők a törvényhozás házában utasításokat és parancsokat osztogat-

hatnak. Ki van hivatva a képviselőknél itteni magatartását megbíralni első sorban. Senki más, hanem csak a választó. És kérdezem: melyik ellenzéki képviselő kapott figyelmeztetést, tiltakozást vagy karhóztatást a maga választóitól? (Ugy van! Ugy van! balfelől.) Vajjon hol tartottak az ellenzéki választókerületekben négyülést, mely tiltakozott volna az ellenzéki képviselőknél ezen mostani magatartása ellen. Bizonyára sehol ellenkezőleg a legközelebbi napoknak az eseményei azt bizonyítják, hogy a választópolgárok egy értelemmel mellettünk állanak. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És mi ezekre a választópolgárokra, ezeknek bizalmára, ezeknek helyeslésére támaszkodva egész bátorsággal, minden félelem, minden rettegés nélkül ki fogunk tartani egész a végletekig és teljesítjük a mi kötelességeinket. (Ugy van a szélsőbaloldalon.)

Nem gyönyörűség, nehéz küzdelem, nehéz feladat ez az ellenzék részéről. Legkiválóbb férfiai kijelentették, igazi belső fájdalommal, megdöbbenéssel a felett, hogy ilyen csatát kell itt folytatnia egy ellenzéknek, a kormány erőszakosságai és bűntudatai, eléggé nem kiflíkalható eljárásai következtében. És a mikor az ellenzék a maga becsületes akcióját folytatja, akkor a kormányelnöknek nincs más szava, hanem azt mondja, tarisunk hatnyolcz óras üléseket, hogy egyszer már komoly munkát végezhessünk. Azt hiszi a maga naivságában, hogy avval a hatnyolcz óra terjedő ülésezzel elkedvetleníti vagy megfélemlíti az ellenzék. Minket ilyen gyermekes ijesztetésekkel eltantoritani nem lehet, mert hiszen volt itt nem is olyan régen nem 6, nem 8, hanem 14 óráig tartó ülés is. És a 14 óráig tartó ülés miatt ki haragudott, ki kedvetlenkedett, ki boszankodott? Az ellenzék nem, az ellenzék jókedvvel, da olva oszlott szét és mondhatom, hogy nem az volt az utolsó nótája, (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És itt megállapodva egy kissé, (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) visszapiantást kell vetnem ama nagy, nevezetes éjszaka után következtet botrányos, megdöbbenő dolgokra, brutalitásokra. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ismétlem azt a philosophiai tételt, hogy ész kell az embernek, különösen kell azt itt alkalmazni, mert hogyha a rendőri hatalmat ész nélkül kezelik, akkor aztán ebből igen veszedelmes dolgok következhetnek. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Tény, mindenki tudja, hogy itt erőszakos zaklatások, üldözések, utlegyések, megverések, elgaztlások, törtétek. Egy autonom iskola területére betörték, ott az ifjúkra rálöttek és mindez miért? Talán beverték ezek az ifjak, vagy tüntetők egy kegyelmes avagy egy méltóságos, avagy csak egy nagyságos, vagy pláne közönséges emberi főt?

Sőt tovább megyek, vajjon beütöttek ezek egy husz krajczar értékű ablakablakot? Ugy-e bár mindezek nem törtétek? (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az ifjak senkit sem bántottak, ablakot sem vertek be, miért hát mégis ez a kegyetlen razzia ellenükben? Azért mert természet és Isten által az ifjú kebelbe plantált természeti törvény kitörést követelt magának, azért mert az ifjsággal veleszületett és az édes anyai tejjel magába szívott honfűi fájdalom kitörést követel. (Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) a mely ifjú lelkesedést és érzést nem eltiporni, nem erőszakkal elnyomni, hanem inkább nagyobb és nagyobb fokra emelni volna kötelességük az arra hivatottaknak (Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) Ha még a belügyminiszter ur volna a tekintetben a hibás, azt még érteném, mert hiszen láttuk a szocialis üldözés és más egyéb négyülések szétzavarása alkalmával, hogy a belügyminiszter ur a tolonczkocsizásnak, a fotografálásnak, az elsuppoltatásnak nagy mestere és ebbe egészen beleléte magát hanem az a sijnalatos, hogy a szelid lelkületű cultusz miniszter ur, az ifjuságnak éppen ez országnak legelső nevelője.

Madarász József; Kellene lenni! Marjay Péter . . . az ifjuságnak a leghivatottabb öre és védelmezője, ő is odaáll a csoportba, hogy valahogy kisebbnek ne láttas-

sék többi társainál és megfélemlkezve a kezében levő hivatás magasztosságáról és nagyságáról, a szegény ifjakat minden lelkesedéssel együtt be akarja zárni és el akarja némitani. (Ugy van! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.)

Valamikor azt mondta egy magyar költő: Lesz-e gyümölcs a fán a melynek nincs virága. Virágnak, a nemzet élő fája virágánaa nevezte az ifjúságot és ime most van egy kultuszminiszter, aki a nemzet élő fájának virágait vandal-kezekkel le akarja tépni, szét akarja tépni, szét akarja a virágokat szórni, hogy azokból soha gyümölcs ne lehessen. (Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.)

A költő valamikor azt dalolta: Haza és szabadság ez a két szó, a melyet először tanuljon anyjától a gyermek s a mostani kultuszminiszter ur a Bánffy rendszer jargonjában ezt úgy fordítja le; Provisió, borra való. Husos fazék, benne sok jó; Ifjúság! Ez neked való. (Helyeslés. Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) De az ifjúságnak becsületes magyar gyomra ezt a nótát be nem veheti. Ha ezt bevinné, akkor megtagadná az apját megszegyeniténé az anyját, felzavarná nagyapáinak sirnyugalmit és szégyenpadra hurcolná önnön magát. Az ifjúság nevében vissza kellutasítani minden olyan törekvést, mely az ifjúságban a hazafiui lelkesedést, a nemzet virágaiban a jövődó gyümölcsözésnek drága szirmait eltápnari akarja. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

De micsoda következetlenség is az a miniszter uraktól, akik a polgári ifjúság lelkéből ki akarnak irtani minden ideált; akik azt akarják, hogy a nemzet jövődó anyagát képező ifjúság már idejekorán a korbácsolási nevelési rendszerrel szolgásgára legyen kényszerítve és lealacsonyítva, ugyanakkor pedig az ifjúság másik részének, a kadét iskola növendékeinek esztényképet akarnak állítani. (Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.) Ha itt volna a kultuszminiszter ur, megmondanám neki, hogy korbácsolási nevelési rendszerét a legnemesebb emberi érzésű ember még a lovával, vagy a vadászutyájával szemben sem alkalmazza; ha pedig valakinek kedve van azt alkalmazni, ne az én gyerekekkel, ne a másikkal, — ne a polgárok gyermekeivel, hanem a sajátjával, vagy pedig a vadászutyájával szemben alkalmazza.

De még hagyján való lenne, ha a kadétskola növendékei számára megfelelő példányokról gondoskodnának, ha úgy lenne, a mint ezt a honvédelmi miniszter mellét verve állította, hogy ott egy nemzeti hős emlékoszlopot fogják felállítani, mert akkor helyeselni tudnám és magasztalnám érte. De mikor egy olyan ember szobrát akarják odaállítani, a kiről még az sincs megállapítva, hogy nem volt-e hazaáruló (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Meg van állapítva!) bizonyos körök szerint nincs, szerintem meg van állapítva s mincs tökéletesen bebizonyítva, hogy a kinek a szobrát mintaképül, követendő példaként akarják az ifjúság iskolája udvarára állítani, mint szökevény, vagy pedig mint hős katona halt-e meg, akkor ezen méltán megbotránkozást keltő cselekményt ismét oda kell sorozni azon botlások és botránkok közé, a minőket a kormány már igen sokszor elkövetett. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

T. ház! A történelmi kritika minden áron azt akarna a világgal elhívetni, hogy az a Hentzi, a kinek e szobráról van szó, csakugyan hős volt és mint vitéz katona halt meg. Barkinek bármilyen legyen is a történelmi ítéset következtében megállapított magánvéleménye: legyen szabad nekem erre vonatkozólag egy ma is élő embernek egy 84 esztendő református papnak ebben a kérdésben 1881-ben és 1886-ban közzétett nyilatkozatát itt feleleveníteni. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Annak a 84 esztendő embernek, a ki a sirja szélén reszkette áll és csak a mások támogatása miatt nem hullott még alá abba, nincsen hiúsága, az nem akarja magát ünnepeletni, és nem magáért beszél. A ki egy oly hős cselekményénél oly óriási fontos ságu történelmi csemélynél személyesen

jelen volt, annak hősiessége és a nemzet irányában tejesített nagy kötelessége megérdemli, hogy sorait itt felolvassam. A hős Hentzi vége a czime aonak a közleménynek, mely 1881-be jelent meg és így szól: (Olvasza.)

A hős Hentzi váge (Levél a szerkesztőhöz) Endréd nov. 8. T. szerkesztő ur! Most midőn a nemzeti önérték rovására gunyképgyanánt felállított Hentzi szobor ügyében mozgalom keletkezett az egyetemi polgárok között: alkalomszerűnek vélem megírni Hentzi halálát és elfogatását.

Már abban az időben is, mikor Bethler Olivér volt a Honvédlap szerkesztője, megírtam, hogy Hentzi nem tábornoki ruhában és karddal kezében, hanem mint szökevény fekete kabátban, fekete nadrágban, s czilinder kappal fején akart menekülni, azon a helyen hol a vár alatt egy titkos ut vezet a Pest felőli Dunasorra.

Elfogatása így történt:

Midőn a lőrésen nyolczad magammal a várba hatoltam, egy osztrák őrmester fehér kendőt lobogtatva kezében, azzal a jelentéssel jött hozzám, hogyha el akarom Hentzit fogni ó megmutatja szállását; kért, hogy siessünk mig meg nem szöki; és mi gyors lépéssel követtük vez-tönket, annyival is inkább mert az ablakból erősen lövöldöztek ránk. Egy köz-zülünk el is esett.

Alighogy a Szent-György térre értünk, elkialtja magát vezetőnk:

Ott megy és szöki Hentzi!

Erre két lövés dördült el egymásután, először lőtt egy vén Dom-Miguel, e szavakkal:

Ismerem a kutyát, együtt voltam vele Péterváradon!

Lövése melbe találta, a második lövést egy közhonvéd tette. Ennek lövése a ballab bokacsontját törte össze. Mindez néhány perc műve volt. A Dom-Miguel Hentzit ment zsebelni, de rosszul járt, mert a Hentzi szökését fedező horvát gyalogság sortüzéből egy golyó mellébe furdott.

Meglöttek fiam? kérdé Báthori Schulz Bódog alezredes.

Drága seb ez uram! kialtott a vén katona és azonnal öszerezott. — Ezredes urnak jelentem alásan, hogy Hentzi elesett!

Hogy mily szavakkal tisztelte meg Batori alezredes Hentzit, nem jegyzem fel. Azonnal hozzamentünk. A kövezeten elterülve, jobb karjára fektült, még akkor is lövése vezényelte a horvát gyalogságot, de ezek nem lőttek, hanem fegyvereiket labhoz eresztették. A föld alatt kivezető ut ajtaja nyitva volt, s nyitva is maradt, ami azt kinyitotta nem ért rá újra becsukni.

Báthori alezredes parancsára Hentzit szállására szállítottam, míg a közel levő katonai lakanyáról egy vaságyat hoztak elő. Addig Hentziről kabátját nadrágját, lehúzták. Így kénytelen voltam egy s valiszér-köpenybe burkolva vitetni rendeltetési helyére.

A szobában hová Hentzit emberei felczipelték, nem találtam mást, mint Hentzi kardját eltepett s elegeteit papirdarabokat. A szoba ajtajához öröket állítottam s Báthori utasítása szerint a még tén meg levő s elrejtett irományok után kutattam, de eredménytelenül. A kik Hentzit meglátogattak, azok között legelső volt Garai törzsvos, Nagy Sándor táborából, azntán maga Nagy Sándor József tábornok, Prágai János s több más főtisztel. Délelőtt 9—10 óra között jött Görgei is. Mind Garai, mind Görgei kérdésére: vajjon akarja-e magát orvosoltatni, fejét rázta, hogy nem.

Hentzivel majdnem egy időben hoztak egy koromná égett embert. Honnét hozták, s melyik zászlóaljhoz tartozó honvédet hozták, azt nem tudom. Bedobták a Hentzi lakásán lévő zabos zsákokkal megrakott helyiségbe. Hentzi délelőtt 11 óra felé el kezdett hörögni s nem sok idő múlva meghalt.

A nagy zaj és lövöldözés lassanként lecsillapodott. Mint a ki a rám bizottakat teljesíttem, oda akartam hagyni Hentzi szobáját, egyszerre azonban megnyílt egy oldalajtó s azon először Hentzi adjutánsa, egy főhadnagy, utána több nagyobb rangú osztrák tiszt

jött elő. Kardjaikat nyújták oda. Az adjutáns kardját és csákóját megtartotta, a többi kardokat egy ablakokban helyeztem el. Hentzi kardját egy hannover kapitány vette magához, a többi kardokon is huszártisztek osztozkodtak meg. Az udvaron levő tizenegy paripából alig birtam Hentzi fekete paripáját és egy keselyűbű paripát Nagy Sándor kedves táborozóm s a magam számára megtartani. A többi paripákat is a huszártisztek foglalták le és vitték el.

Ennyivel tartoztam a történelmi igazságnak. —

KIS JÓZSEF,

Budavár bevételkor főhadnagy a 17-dik honvéd-zászlóaljban.

Ez az ember ma is él és ezt Görgey 1886-ban meg akarta czáfolni, de ő nem hagyta figyelmen kívül a czáfolatot. Ugyan ez a derék férfiú most megint felszólt, (Halljuk! Halljuk!) sőt annak bizonyítására, hogy neki igaza van, egy másik 48-as honvédnek, egy őrmesternek bizonyító sorait is leszek bátor felolvasni. (Halljuk! Halljuk!) Ez a közlemény megjelent 1886-ban, válaszként Görgey czáfolatára, a ki mindenáron úgy akarta feltüntetni Hentzit, mint a ki igazi hős volt, mint a ki az ő tiszteletét megérdemelte.

E közlemény így szól: (Olvasza.)

Budavár bevételkor történetéhez. Kiss József ref. lelkész, volt honvédszázados ur többször hallatta szavát a Budavár bevételéről és Hentzi halála felett megindult szóharcban. A legujabban ismét küldött be nyilatkozatot lapunkhoz, egy másik levél kíséretében, mely szinte Budavár adatait bővíti.

S ezzel átadjuk az előadói szót. A két közlemény a következő:

Tekintetes szerkesztő ur:

Szabad legyen még egyszer és utoljára Hentzi halálát oly különböző módon előadó honvédtársaink nyilatkozatára röviden válaszolni. Mindenekelőtt pedig kérdeznem bátorkodom azt: egy időben egy és ugyanazon ember személyesen több helyen megjelenhetik-e?

Ugyanis: Görgei, Aulich-kal tétet magának jelentést Hentzi haláláról, három hadtesttel vétetvén be Budavárát, úgy mint: Aulich, Leiningen és Nagy Sándor tábora s honvédei által. S mégis Asbóth az a szerencsés, ki Hentzit lelöveti, agyra téteti és agya mellé állítja Kralovánszki százados elbeszélése nyomán Hentzi bandáját, reá huzatja a Rákóczy indulót, ezt bizonyítja egy 42. zászlóaljbéli honvédtiszt is, de az már egy másik bandával is huzatja a Rákóczy indulót. Róney János ur nem úgy tesz: hanem a general komandóból Hentzi kiváratára papért küld éjjel 12 órakor, de papot nem találva jfel után egy órakor minden lelki vigasztalás nélkül utaztatja a másvilágra.

Görgei ur oda nyilatkozik, hogy ő nem volt Hentzi megnézni. Én meg hiszem, mert Pamner tizedes nyilatkozata után mondhatom azt, hogy: Görgei módon apróra nyírot haju, piéh galléros tábornok vagy ezredes nem más volt mint Görgei, miattam csalódhatott, mert én akkor fent voltam az udvarban, a huszártisztekkel bajlódtam, a kik Hentzi s más tiszték lovain, mint hadi zsákmányon osztozkodtak, Görgei ur Hentzit, mint általa gyűlölt tünneti fel és mégis Hentzinek pompás temetést rendelt: Honvédtisztekkel álatja körül a szép koporsót, míg a mi elesett honvédtiszt társainkat gyalultatlan fenő koporsóban temették el egy pár posztóval bevont dob tompa pörgése mellett.

Püspöki Graczián urat, rendíthetetlen bátorságu régi ismerősét is szerepelteti Görgei ur; sőt több szemtanura hivatkozik, kik látták volna, mikor P. G. megszurta Hentzit.

Már kérem mikor oly közel volt Hentzihez, ugyan miért nem fogta el élve, hiszen tudta, hogy Hentzinek fejére jutalom volt kitűzve. A jutalom helyett meglegszik Görgei azzal, hogy Püspöki Gracziánnak, régi ismerősének, kadét tanuló társának egy érdemkeresztet tűz a mellére, Görgei állítja, hogy Leiningen és Aulich hadoszlopai egy időben és legelőbb jutottak be a várba. Bocsánatot kérek, Nvgy Sándor tábora s táborába levő

honvédek egy kis órával is előbb mentünk be a várba; és mi már pihentünk, a mikor a bécsi kapunál es a vár más részén még szálltak, ropogtak az apró puskák.

Kralovanszky százados bajtárs Asbóthot szólítja fel, ha él, hogy állítását igazolja. Bathori Schulz Bódogra hivatkozom, de a jó öreg, — mint emlékszem, — mult évben halt el.

Főlkérem azt az Erneszt őrmestert, ki nekünk Hentzit megmutatta, s lakására elvezetett, ki akkor szorult be a várba a deponá. Mikor Windischgrätz Budapestre a téli napokban bevonult s ott volt Hentzi irodájában Budavár bevételéig. Ez az Erneszt Hamzsa-egyre valónak mondotta magát, ha él, igazolja a történeteket. Budavárba Hentzi oldala és a kördekező alá több t. és főtisztek voltak, a m.: ezredesek, alezredesek, őrnagyok, a tollas pofoncsapott csákovály, vállalkról arasznyi szelés arany paszománt és kardcsapók, bojtok leögvá. Ily nézetek ki azok a magasabb állású tiszték, kik Hentzi szobájába egy oldalajtón bejöttek.

Ilyen eselést főtiszt és tiszték lehetnek azok, a kiket Hentzi képeiben szerepeltetnek.

Szabad legyen magamról is egyetmást mondani. Abban a szerencsében részesültem, hogy a Fehérvárról hozott lajtorjákat századomnak kellett a vár oldalához czipelni és felállítani, nagy védelmünkre szolgált egy fekete kert kerítéses kert. ettől fedezve birtuk a lajtorjákat a vár alá vinni, úgy hogy az osztályok a várból mindnyájunkat le nem lövöldöztek. És ez a megtiszteltetés sem volt elég hanem mint a várból 12 órakor kivonultunk, két órai pihenés után századdal e várba rendeltetem, 4—500 főnyi horvát katnáság érkezésére, hogy csak másnap 6 óra után szabadu tunk meg.

Budavár bevételéről irt cikkem 1849-90 azon időtájt irtam, mikor a bodrogkereszturi csata van leírva. abban egy kis rajzon az a jelenet van megörökítve, amint Lics százados a császár huszarakkal atakba megy a suli-uterekre.

Somogy Endréd, 1885 június hó 22-én. Kiss József r. lelkész, 48-as százados. Ezen állításokat megerősíti Imre József a XVII. honvédszázados volt 6-ik századának őrmestere, kinek szavaiból csak röviden a dologhoz tartozó ezt a tételt olvasom fel (Halljuk! Halljuk! Olvassa :) Igaza van Kiss József bajtársnak, miszerint a Hentzi lábát a 28-ik részalajból egy hunvéd lötte meg s látam is, amikor egy házba czipelték és egy félóra múlva én is megnéztem és még akkor hörögött és egy divanra volt fektetve s abban is igaza van, hogy Hentzi civilruhában nézgette mindennap a törést, mert a mi zászlóaljunk volt a 24 fontos agyunknál fedezeten és a kik ősmerték, figyelmeztetnek bennünket hogy ott van Hentzi és többen néztük is.

Na t. képviselőház, azok a kik hipotézisekre állapítják a történelmi bizonyosságokat, a kik úgy gondolomra és úgy hallottamra állítják fel az ő nézeteiket; jó lesz, ha figyelembe veszik az élő emberek minden mellékes czél nélkül csupán a történelmi igazság kedvéért itt felolvasott jelentéseit és történelmi előterjesztéseit (Igaz! Ugy van! a bal és szélsőbaloldalon.)

Miért hoztam és olvastam én fel ezeket? Azért, mert a haza, a jövő védelmére hivatott ifjúságok, a kadet iskola növendékeinek, példányképp akarják odaállítani egy olyember szobrát, a ki egyszer tábornoki ruhában térdpepelt Kossuth előtt és könyörögve kért kegyelmet a maga és családja számára, a ki igéretet tett, hogy hasznos szolgálatot fog tenni a hazának és magát meghazudtolva Pest városát löveti. Egy ilyen ember szobra, a ki tábornoki ruháját levette gyáva kupczihérmódjára akar megszökni, azt hiszem nem szolgálhat a kadet iskola növendékeinek buzdításul, mert akik igaz magyarok, azoknak azt fogja sugni a magyar nemzet védszentjének szelleme, hogy ne higgyetek mindazeknek hanem jarjatok utána a történelmi oknyomozás útján az igazságnak és ekkor tisztelegjetekezzen szobor előtt. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.)

Apponyi Albert t. képviselő ur legközelebbi nagyfontosságú beszédében, a mely nem szorult semmikép az én dicséretemre, azt mondotta közállapotainkra vonatkoztatva, hogy Magyarországon minden bűn elpalástolást, minden hiba engesztelődést talál, hogyha a hormányhatalomérdekében követtetett el. (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

Hát t. képviselőház, erre nem is szükség o l y a n n a g y o n m e s s z e m e n d k o n k r é t e s e t e k r e h i v a k o z n i : m i n d e n k i n e k , k i v á l t k é p e z e z e n o l d a l o n ü l d k é p v e l e k n e k u g y a n c s a k b ő s e g e s t a p a s z t a l á s u n k v a n e z e n a t é r e n . (I g a z ! U g y v a n ! a s z é l s ő b a l o l d a l o n) L á t j u k h o g y m i n d e n b ű n ö k k ö z ö t t a l e g n a g y o b b a p o l g á r o k e r k ö l c s é n e k t i s z t á t l a n e s z k ö z ö k k e l v a l ó m e g r o n t á s a m i n d e n t é r e n n a p i r e n d e n v a n ; l á t j u k , h o g y a p o l g á r o k n a k e z e r d e k e i t i t t s e m m i v é d e l e m b e n , s e m m i f i g y e l e m b e n n e m r é s z e s ű l n e k : l á t j u k a z t , h o g y a r o s s z p o l i t i k a , a g a z d a s á g i ö n á l l o s á g r a v a l ó t ö r e k v é s m i n d e n k e z e t e n m e l l ő z é s é v e l f o l y t a t o t t r o s s z k o r m á n y z á s k ö v e t k e z t é b e n e l s z e g é n y e d e t t p o l g á r o k m i k é p j u t n a k , a s z o c i á l i s t é v t a n o k h a t a l m a b a e s v é n , a b ő r t ö n ö k b e e s t u d j a m i n d e n k i , h o g y m o s t i s a z o r s z á g n a k t ö b b h e y é n a k ü l ö n b ö z ő b ő r t ö n ö k b e n h á n y m e g h á n y , e z e l ő t t b e c s ű l e t e s p o l g á r , k i s e n e d , c s a l á d j a e z e k i k e s n y o m o r o g . E s m i k o r e z e k e t a s á r e l m e k e t e l ő h o z z u k , u g y a n a k k o r k é n y t e l e n e k v a g y u n k k o n s t a t á l n i , h o g y a z a t y á s k o d ó k o r m á n y c s a k e g y e g y v á l a s z t á s a l k a l m á v a l t e k i n t i a p o l g á r t m i k o r a n n a k b u j á t b a j á t , h o n f i u i f á j d a l m a t a k o r m á n y b o r á b a i g y a k s z i k b e e f o j t a n i . F á j d a l o m m a l k e l l k o n s t a t á l n u n k , h o g y a k k o r n e m b e c s ű l i m e g a p o l g á r o k a t , h a n e m a k i n e k p é n z r e v a n s z ű k s é g e a n n a k b a r á t s á g o t , f i a i n a k t e k i n t é l y t , h i v a t a l t a j a n l , a z o k b a n f e l k e l t a h i u s á g o t (I g a z ! U g y v a n ! a b a l o l d a l o n) a k i n e k p e d i g p é n z r e v a n s z ű k s é g ű k , a z o k n a k h a z a f i a s m e g g y ő z ő d e s e t h i t v a n y á r u c z i k k é t e s z i e s m e g v á s a r o l j a . U g y v a n ! a s z é l s ő b a l o l d a l o n .

A mikor pedig ezért itt egy Apponyi Albert gr. szemrehányást tesz a kormánynak feláll. Pulszky Ágost, és azt mondja: hiszen a német szocialisták is elszámolnak nyilvánosan a pártcélokra fordított pénzekről. Hát t. képviselőház, Pulszky Ágost urnak én azt felelem, hogy Várkonyi ur is elszámolt a Földművelésügyi minisztériummal a párt célokra kezéhez érkezett pénzekről, mégis Isten kegyelméből 10 hót kapott. Azt hisszük még többet is fog kapni. (Derűtség balfelől.) Ime mos, a kormány vele egy terre kerülhet, mert azt mondja, Pulszky Ágost ur, hogy a pártcélokra adott pénzekről a nyilvánosság előtt be kell számolni, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon Még azt se tessék!) Várkonyi is nyilvánosan számolt mégis börtönben ül.

T. képviselőház! Nem csoda bizony, hogy ilyen közállapotok mellett, a népnek ilyen kétségbe ejtő módon való elszegényedése következtében igen sokan kiszöknek ebből az országból, itt hagyják ezt a dicsőséges Bánffy-kormányt, hadd gazdálkodjék benne tovább is.

T. képviselőház! Nem akarom tovább igénybe venni figyelmüket, (Halljuk! Halljuk! balfelől) volna pedig még különösen egy előadai való konkrét esetem, mely épen a Belügyminiszter ur figyelmére méltó. Midőn azt látják a kormány alsóbbrendű közegei a szolgabírák és egyéb közigazgatási tisztviselők, hogy hiszen ebben az országban törvényen kívüli állapotokkal is lehet manipulálni; mikor azt látják és be van igazolva, hogy a capite foetet piscis, akkor csakugyan ők is bátorságot vesznek, és törvényen kívüli dolgokat követnek el. (Ugy van ugy van a szélsőbaloldalon!) Legközelebből megtörtént egyik községben az, hogy a főszolgabíró megjelenik egy községi képviselőtestületi ülésen, ahol a község jegyzője annak a szolgabírónak éppen testvéröccse és ott azt mondja a főszolgabíró — megjéjezendő, hogy van még a községben egy aljegyző is és a munkát az a munkaerő elvégszethetné, mindazonáltal az ügyvezető főjegyző a maga kényelvére segédet tart, de már sokalja a fizetést a saját zsebéből megadni. Odahivatja tehát bátyját, a szolgabírót és azt mondja neki hogy az ő tekintélyével

egy kis fizetést kellene megzavartatni annak a segédjegyzőnek! Azt mondja a főszolgabíró: »En nem mint hivatalnok vagyok itt jelen, hanem eljöttem ide, hogy kijelentsen, miszerint nekem nagyon jól esnek, hogyha az előterjesztett kérést a képviselő testület megszavazná. Azt kérdezem, vajjon szabad e neki ott megjelenni és az egyszerűbb emberekből álló képviselőket az ismeretes szelid nyomással a saját kívánságának teljesítésére erőltetni? Mikor aztán egy jó felőrai vagy egy órai tanácskozás után is nem szavazott meg a képviselő testület száz forintot se, azt mondja: »Pedig milyen jó lett volna, mert én biztos vagyok abban, hogy a belügyminiszter ur anyakönyvvezető helyettes dotálása címén ahhoz a száz forinthez még kétszáz forintot adott volna, (Derűtség. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Utaznak a kaszszára!) így aztán 300 frt, szépen összejött volna. És mikor mondtuk, hogy nem tehetjük, mert a község sokat aldozott: negyvenötezer forintot adott vicinális vasutára, kétezer forintot járdára, azután lampákat állított fel — egy egyszerű, hétézer lélekkel bíró község — elég ez tőle: akkor azt mondja a főszolgabíró, hogy mégis furcsa, hogy luxuriosus cikkekre tudnak aldozni, erre pedig nem. (Derűtség balfelől.) De t. ház, azt mondja továbbá: Pedig én nem is éreztettem a hivatalos hatalmammal ezzel a községgel, mikor lehetett volna sem. Természetesen felbuzdult bennünk a magyar vér és azt mondtuk, hogy tessék, ha van rá módja. Most jön a java. (Halljuk! Hajjuk!) Erre a főszolgabíró berendelt tűzrendészeti kihágás okából egyszerre egy 14 kilométer távolságra eső községből 230 embert. (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Blaskovics Ferencz: Ez a rendszer! (Zaj. Elők csenget.)

Marjay Péter. T. képviselőház! Nincs még vége! Ez a 230-as berendelés keddi napra volt, a rá következő csütörtökön ismét berendelt másik 300-at. (Derűtség a szélsőbaloldalon.) Már most azt kérdelem, micsoda voltaképp az adófizető magyar polgár? És vajjon hol van az ész-s vajjon nem áll-e az, a mit előbb mondtam a régi görög bölcsnek filozofia tételéről, hogy ész kell az embernek, vagy köte? Hol van az ész, a mely 230 embert egyszerre csitál be? Hát vajjon nem határozott célzatossal inzultus-e ez és vajjon nem erőszakos behajtása-e a népnek a szocialistaságba? (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ugyan kérem, igen t. belügyminiszter ur, méltóztassék a lelkére venni ezeket dolgokat! Egy hang a szélsőbaloldalon: Van is neki! (Ugyan kérem, méltóztassék csak megmondani, vajjon nem a hivatalnok van-e a polgárokért, vajjon a polgárság van-e a hivatalokért, hogy 400 polgárnak oda kell jönni a szolgabíró elé?)

Hiszen ha ily tömeges büntények fordulnak elő még az igazságszolgáltatás is, a melyik százszor felette áll a közigazgatásnak meg tudja azt tenni, hogy ki száll Hodmezővásárhelyre az illető bíróság is akkor egy szál szolgabíró nem mehetne-e ki 400 ember felet itélkezni egy községben? (Egy hang a szélsőbaloldalon) A kinek még utazási átalánya is van.

E t. képviselőház, önök még azt is mondják, hogy mi izgatjuk a közönséget, önök még is azt mondják, hogy mi méltatlankodunk itt, a miért az önök rendszerét ostromoljuk. Ugyan szálljanak magukba és gondolkozzanak az ilyen dolgok felett és a felett, hogy vajjon lesz-e vége ennek. Dehogyan lenne! Hiszen megmondta gróf Apponyi, hogy minden bűnpalástolás, minden gonosz cselekedet védelemre talál itt is. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Példa rá a Karácsonyi kapitány fellépése (Felkiáltások: Krecsányi a ki Rakovszkyt előbb bepanaszolta, mint Rakovszkyt ötlet. (Ugy van a szélsőbalon.)

Hát t. képviselőház, ezek után ha valaha lett volna kormány iránt egy szemernyi bizalmunk, az ilyenek következtében el kellett volna azt veszíteniünk; ilyen kormánynak semmitéle költségvetést meg nem szavazunk. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Az eperjesi ág. ev. kollegium theológiája

— I skolatörténeti tanulmány, —

Irtá: —a—r.

Vége.

Mielőtt az »Eperjesi ág. ev. kollegium theológiája« című cikket befejezném, éppen befejezése végett, nem tartom feleslegesnek, ama már eddigi közléseimben érintett válság történeti lefolyásának legutóbbi jelenetét, mindenképp a válság elmúltja után megalkotott új szervezetét és újra életképes működését ismertetni, — azon tiszteletre méltó és intézetnek.

Kijelentem, hogy ez ismertetést egészen illetékes kézből vettem Eperjesről és bár nem részletezi az eperjesi theológiának a pozsonyi egyet. theológiába bekebelezése történetét, de lehetőleg világosságot derít a majdnem végetességé vált válságra.

Mind a »dunántuli«, mind a »tiszai kerület« az egyesítés illetve bekebelezés ellen nyilatkozott, (különösen a tőkék egyesítésének javaslata miatt, amiben a különféle alapítványok lokális természete nagy nehézségeket támasztott volna még azért is, mert a két — soproni és eperjesi — beszüntetendő theologia fenntartó testületei az évi járandóság terhétől így sem szabadultak volna meg) az egyesítés terve különösen a »tiszai kerületben az égyház közönségében, különösen a lelkészi karban népszerűvé tette azt a felfogást, hogy a theologia megszüntetése nagy tehertől szabadítaná meg a kerületet. Ez a felfogás kezdett általános bangulatá válni a nélkül, hogy az egyesítés tervének megközelítése érdekében valami történt volna. Így a »kollegium« theológiájának megszüntetése külön specialis tiszakerületi kérdéssé vált, ami első sorban azt eredményezte, hogy a gymnáziumot végzett ifjak, az eperjesi theologia fennállását ideiglenesen tekintvén, nem mertek ide jönni.

Másodszorban a tanári kar testületét bontotta fel. A gyakorlati tanszék tanára, nagyszámú családjának fenntartását az eperjesi theológiában nem látván biztosítottak, a pozsonyi theol. akadémiába ment át az egyháztörténelmi tanszékre. A fenntartó hatóság kívánságára a kormányzó közeg (igazgató választmány) a megüresült tanszék nem töltötte be, hanem egy évi provisoriumot rendezett be, úgy hogy három tanár működött négy kurszusban.

A közönség ezt az intézkedést annak vette hogy a theológiát csakugyan megakarják szüntetni. Ilyenkor természetesen mindig akadnak olyanok, akik a meglévőnek megszüntetést kényelmesebbnek tartják, mint a fenntartás terhét.

Igy jutott a theologia ebbe a válságos helyzetbe, hogy fennmaradása kérdésessé lett. A provisorium még egy évre meghosszabbított azzal a változattal, hogy a 4-ik tanszék egy ideiglenes segéd-tanár a rá töltötték.

Igy nyílt meg az 1897—8-iki iskolai év 14 hallgatóval, kik között első éves már csak egy volt.

Azonban a theológiát ebben a válságos helyzetben hagyni nem lehetett. Az apr. 14—15-iken Miskolczon tartott egyházkerületi rendkívüli közgyűlés az eperjesi kollegium igazgató választmányának felterjesztése alapján »megbizta a közigazgatási bizottságot, hogy e nagyfotossága, a hittanintézet létét érintő kérdésre nézve a jövő közgyűléshez véleményes javaslatot tegyen.«

Ezzel a kérdés napirendre került a végm-goldása elkerülhetetlenné vált.

A megoldásnak két oldalról kellett bekövetkeznie: az egyik volt a tanári kar kiegészítése a 4-ik tanszék betöltése, a másik a tanítványválság megszüntetése. Az elsőre nézve a közigazgatási bizottságban az a vélemény kerekedett felül, hogy a theologia 4-ik tanfolyamát meg kell szüntetni s olyanra szervezni, amilyen a 3 tanfolyamu soproni theologia. A hittanhallgatók aztán a 4-ik tanfolyamot vagy a pozsonyi akadémiába vagy a külföldön végezzék.

A mi a másodikat, a tanítvány-válságot illeti, ennek megszüntetésére nézve: Zelenk a Pál püspök javaslata mutatta meg az egyetlen módot: a hallgatókat oly helyzetbe kell hozni, hogy az önfentartás gondjaitól teljesen mentek legyenek. Ezt lehetővé teszi: 1. a tandíjeltörlése, 2. díjmentes élelemzés a Collégium konviktusában és díjmentes ellátás (lakás, reggeli, fűtés, világítás és kiszolgálás) a theologia internátusában. Minthogy azonban az internátus csak 11 hallgatót fogadhat be, ez pótlakásokkal bővítendő ki.

Mind a két módozatra nézve a püspök az isk. év folytán, különösen az évzáró vizsgálatok alkalmával tárgyalásokba bocsátkozott a tanári karral.

A tanári kar örömmel üdvözölte a püspök javaslatát; de a közigazgatási bizottság javaslata illusoriussá tette volna a püspök javaslatát, a theológiának 3 kurszusúvá való leszállítása a tanítvány válságot meg nem szüntette, sőt növelte volna.

A tanári kar álláspontját, a koll. igazgatóválasztmányok a kerület által választott egyházi elnöke is magáévá tette a »közigazgatási bizottság« szemből.

Ily körülmények közt nyílt meg Miskolczon Julius 10-ikén az egyházkerületi rendes közgyűlése. A közgyűlés 2-ik napján jul. 11-én tárgyalta a theologia ügyét. A tanári kar álláspontját a koll. igazgatóválasztmányok is magáévá tette a »közigazgatási bizottság« szemből.

Ily körülmények közt nyílt meg Miskolczon Julius 10-ikén az egyházkerületi rendes közgyűlése. A közgyűlés 2-ik napján jul. 11-én tárgyalta a theologia ügyét. A tanári kar álláspontját a koll. igazgatóválasztmányok is magáévá tette a »közigazgatási bizottság« szemből.

A közgyűlés a módosítás mellett döntött s a 4-ik tanszék kérdését akként intézte el, hogy annak pótlására, miután az ugy is a gyakorlati tárgyak tanszéke, — a két eperjesi lelkész alkalmaztassék. Egyebként a közigazgatási bizottság javaslatát, mely a püspöknek fent közölt javaslatát foglalta magában határozottá emelte.

A kerületi közgyűlést megelőzőleg beállított két hónapos iskolai szünet alatt a püspök és a theol. dékan feladata volt, egyrészt a kerületi végzés alapján a theologia reformját keresztül vinni, másrészt az intézet jövőjének alapját egy erős első éves tanfolyammal megvetni.

A fáradhatatlan buzgalom mindkét irányban sikerhez vezetett.

A püspök az általa megbízott dékan terjedelmes javaslata alapján a reformot az 1898—9-iki iskolai év elején keresztül is vitte; azonban a kerület pénzübeli forrásainak tekintetbe vételével a teljes díjmenteséget tekintve a konviktus csak a kerületbeli hittanhallgatókra nézve lehetett keresztül vinni, a nem kerületbeliek felé díjazások lettek; de az internátus jótéteményében a kerületbeliekkel egyenlően részesültek a tandíj minden kire nézve eltöröltetett.

A reform alapján a theologia jelenleg a következőképp van szervezve:

A három rendes tanár mellé a gyakorlati tanszék betöltése céljából a két helybeli lelkész (egyes gyakorlati tárgyak előadására) és egy jogtanár (az egyházjog előadására) alkalmaztatott.

A hittanhallgatók tandíja eltöröltetett, a konviktusi díj alul (62 frt) a kerületbeliek felmentettek; a nem kerületbeliek fél díjat fizetnek. Az internátus két pótlakással bővített ki.

A hittanhallgatók száma a folyó iskolai évben a következő:

I-ső éves hittanhallgató van: 7. II-od éves: 2. III-ad éves: 7. IV-ed éves: 5. Összesen 21 az előző évi 14 helyett, tehát az ideiglenesség bizonytalanságából kibontakozva, a szaporodás mindjárt 6 első évi és 1 másodévi hallgató.

Ezek közül kerületbeli 8, más kerületből való 13. Az összes hallgatók közül 5 nem kívánt az internátusba felvétetni, egy (4-ed

éves) külföldön van, így az internátusba 15 hallgató van elhelyezve.

A hallgatók szervezete, — alapszabályokkal bíró testületet képez, melynek külön becsületbíróvága van, azonkívül van önképző és önszegélyező egyesülete és bel-misszói köre.

A theologiai testület méltóan működik szép multjához, amelyről előbbi közlésünk folyamán megemlítettük, hogy Eperjes kulturális és társadalmi életében nagy tényező volt s a színi előadásokat is, amelyek nagy kedveltségnek örvendtek már a 17-ik században, méghonositotta. Ez iskolai évben is már szép jelét adta életrevalóságának az Okt. 31-ikén rendezett, minden tekintetben sikerült reformáció ünnepegyhelyel, melynek progr. mmját ideiktatjuk:

1. Luther diadaléneke. Énekelte a theol. énekkar.
 2. Elnöki megnyitó. Tartotta Dedinszky Aladár test. elnök.
 3. »A reformáció évfordulója«. Kuv Bélától. Szavaltta Skrovina Ottó 1-ső éves hittanhallgató.
 4. »Ima«. Kreutzertől. Alkalmi szövegét írta Csengey Gusztáv. Énekelte négy szólamú női és férfi vegyeskar, Szánik Ernő theol. énektanár vezetése mellett.
 5. Emlébeszéd. Tartotta Engler Lajos.
 6. Október 31-en Csengey Gusztávól. Szavaltta Krafta Nádor 4-ed éves hittanhallgató.
 7. »Dicsőség mennyben Istennek.« Énekelte a theol. énekkar.
- Folytassa is meg nem szűnőeg, a multban elismert — jelenben ismét fellendült életműködését, folyton önképesbülve, hazának emberiségnek, egyháznak, a közneveltségnek és felvilágosodásnak javára az »Eperjesi ág. ev. kollegium theológiája.«
- Szívünkkel kívánjuk !!!

Legolozóbb és legolozászerűbb
karácsonyi ajándék
egy

Ujságírók-Sorsjegye

melylyel

1 korona

árért

egy

100.000 korona

és öt 20.000 stb. koronás nyereményt lehet

Az összes nyereményeket a kezelőség 20%
levonással kívánatra készpénzben vissza-
váltja. Minden sorsjegy utánfizetés nélkül
mind a 6 húzáson játszék. * * * * *

Huzás föltétlenül már jövő hó 4-
Sorsjegyeket ajánl:
Alföldi tak. pénztár. Debreczeni ipar és keresk.
Katz Jakab.
„Debreczen“ kiadóhivatala.